

Poliisin partiokoira- ja VATI-toiminnan oppi- materiaali vaarallisen henkilön jäljestystehtä- vällä

Mika Kähkönen

12/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Kähkönen Mika

Opinnäytetyön muoto: toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: osittain turvaluokiteltu

Ohjaaja: Viitanen Kirsi, Rauma Jaakko

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa uutta oppimateriaalia Poliisiammattikorkeakouluun (myöhemmin Polamk), Poliisikoiralaitokselle, Partiokoiranohjaajien jatkokurssille, vaativat tilanteet erikoistuminen (myöhemmin Partiokoiranohjaajan jatkokurssi VATI), Vaativien tilanteiden peruskurssille (myöhemmin VATI-peruskurssi) sekä niihin poliisilaitoksiin, joissa toimii koiraryhmä ja erikoiskoulutettu VATI-ryhmä. Työ pyrkii avaamaan niitä näkökulmia, joita edellä mainitut kohderyhmät voivat harjoittelussaan soveltuvien osin toteuttaa.

Tämä opinnäytetyö on laadittu ottaen huomioon työelämän tarpeet, sillä aiheesta ei ole aiempaa tutkimusta tai virallista oppimateriaalia. Opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta: raportista ja tuotoksesta. Raportti pohjautuu omiin kokemuksiini, erilaisten omakohtaisten tilanteiden havainnointiin ja prosessointiin. Sen tarkoituksena on antaa lukijalle mahdollisuus arvioida työni onnistumista. Raportin tavoitteena on kuvastaa omaa ammatillista kehittymistäni ja osaamistani. Tuotos on käytännön toteutus. Tuotosta tullaan hyödyntämään opetusmateriaalina kyseisten kohde- ja käyttäjäryhmien koulutuksessa.

Poliisin partiokoiratoiminnalla tuetaan valtakunnallisten VATI-ryhmien toimintaa. Osa VATI-ryhmien työtehtävistä on sellaisia, joissa koiran osuus on ratkaiseva lopputuloksen kannalta. Yksi niistä on jäljestystehtävä. Siinä koiran avulla seurataan rikoksesta epäillyn kulkemaa reittiä ja käytössä olevan tosiseikaston pohjalta laaditaan tarvittavat toimintasuunnitelmat henkilön kiinni saamiseksi. Tehtävällä tapahtuvassa mahdollisessa kohtaamisessa kohdehenkilön kanssa, partiokoira voi toimia myös vaihtoehtoisena poliisin voimankäyttövälineenä, mikäli koiran käytölle on olemassa riittävät perusteet. Opinnäytetyö rajataan koskemaan vaarallisen henkilön jäljestystehtävää ja siellä käytössä olevia taktiikoita. Tällöin kyse on lähtökohtaisesti koirapartion ja VATI-ryhmän välisestä yhteistoiminnasta.

Opinnäytetyöni sisältää valtakunnallisesti hyväksytyjä ja käyttöön otettuja poliisitaktiikoita, joita olen itse ollut kehittämässä poliisin valtakunnallisessa valmiusyksikkö Karhussa vuosina 2003–2019. Valittujen taktiikoiden perustana on mahdollisimman työturvallinen tekeminen ja sitä korostetaan tässä opetusmateriaalissa. Esitettävien poliisitaktisten seikkojen takia opinnäytetyö on luokiteltu produktin eli tuotoksen osalta salaiseksi. Taktiikoiden julkinen tarkastelu saattaisi ohjata rikoksentekijöiden käyttäytymistä ja vaarantaa työturvallisuutta entisestään. Opinnäytetyön suojaustaso on IV, JulkL(621/1999) 24.1 §:n 5 k perusteella. Myös raportin liite on salassa pidettävää aineistoa.

Sivumäärä: 37

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 12/2023

Avainsanat: Poliisikoira, maastotoiminta, VATI-toiminta, opetus

JULKINEN RAPORTTI

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 OPINNÄYTETYÖN LAATUTEKIJÄT	5
2.2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	9
3 POLIISIN PARTIOKOIRANOHAJAJAN KOULUTUS.....	12
3.1 POLIISIN PARTIOKOIRIEN JÄLJESTYSKOULUTUS.....	14
3.2 POLIISIN VATITOIMINTAA TUKEVA PARTIOKOIRAKOULUTUS	15
3.3 POLIISIN PARTIOKOIRATOIMINTAA TUKEVA VATIKOULUTUS	16
4 KOULUTUKSEN LINJAKKUUS OPPIMISEN TUKENA	16
4.1 MOTIVAATIO	16
5 TEHTÄVÄLLE VALMISTAUTUMINEN, VIREYSTILA JA HENKINEN SUORITUSKYKY.....	19
6 LAINSÄÄDÄNTÖ JA OHJEET	24
7 AIKUISEN OPPIMINEN JA SEN ERITYISPIIRTEET.....	26
8 MILLAINEN ON HYVÄ OPPIMATERIAALI.....	27
8.1 OPPIMATERIAALIN SAAVUTETTAVUUS	29
9 OPPIMISYMPÄRISTÖT.....	30
10 POHDINTA.....	32
11 LÄHTEET.....	35

1 JOHDANTO

Vuoden 2010 tienoilla minulle välitettiin tarpeita siitä, että koira- ja VATI-ryhmien välisessä yhteistyössä on huomattavia kehittämisen tarpeita. VATI-peruskursseilta saatu

opiskelijapalaute tuki tätä näkemystä. Samoilla tehtävillä toimiessa ei otettu asianmukaisesti huomioon toimijoiden erilaisia tarpeita, mahdollisuuksia ja rajoitteita, mikä saattoi johtaa koko tehtävän epäonnistumiseen tai jopa vaarantumiseen. Tuohon aikaan yhteisharjoittelua ei juurikaan ollut, vaan kyseiset toimijat harjoittelivat toisistaan erillään, keskittyen vain omiin intresseihinsä. Tämä tilanne synnytti tarpeen lisäkoulutukselle sekä partiokoiranohjaajille, että VATI-ryhmien jäsenille. Kyseistä koulutustarvetta täyttämään perustettiin uusi kurssi ja se järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2013. Kurssin nimeksi annettiin **Partiokoiranohjaajan jatkokurssi VATI erikoistuminen** (Poliisiammattikorkeakoulu 2022, opetussuunnitelma.)

Kurssin kohderyhmänä on partiokoiranohjaajan peruskurssin suorittaneet koiranohjaajat, joita paikalliset VATI-ryhmät pääasiassa käyttävät tehtävillään tukemassa omaa toimintaansa. Olen ollut alusta saakka kyseisen kurssin sisällön tuottajana sekä toiminut kursseiden kouluttajana ja myöhemmin Poliisikoiralaitokselle siirryttyäni kurssien johtajana, joten minulla on ollut varsin hyvä kuva niistä koulutustarpeista, joita tämänkaltaisen ryhmätoimintaan perustuva opetus vaatii. Koiranohjaajille suunnatussa opetuksessa painotus on niissä ryhmätoiminnan osa-alueissa, joilla edesautetaan VATI-ryhmän sujuvaa ja työturvallista työskentelyä.

Varmistuakseni siitä, että koiratoimintaa koskevat keskeisimmät taktiikat saatettaisiin samansisältöisenä VATI-ryhmissä toimivien tietoon, olen käynyt kouluttamassa myös VATI-peruskurssien opiskelijoita. Tavoitteena on ollut opettaa niitä toiminnallistaktisia asioita, joilla tuetaan ryhmässä toimivan koiranohjaajan työskentelyä. Siirryttyäni töihin Polamiin/Poliisikoiralaitokselle, ovat tätä työtä jatkaneet valmiusyksikössä tällä hetkellä toimivat koiranohjaajat.

Edellä mainittujen kurssien yksi tärkeimmistä opetuskokonaisuuksista koiratoiminnan osalta on tämä opinnäytetyötäni koskeva vaarallisen henkilön jäljestäminen. Opinnäytetyöni perustana on tilanneorganisaatio ajattelu, mikä tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, että käytössä on tilanteeseen perustettu toimintaryhmä. Kyseisen ryhmän vahvuutta ja kokoonpanoa ei salassapitosäädösten vuoksi tässä yhteydessä mainita.

Poliisilla oli jäljestystehtäviä Suomessa vuonna 2022 yhteensä 1748 kpl (PolStat). Tähän lukeutuvat kaikki jäljestystehtävät riippumatta niiden vaarallisuusasteesta. Luotettavaa tilastoa niin vaarallisen henkilön jäljestystehtävistä, kuin muistakaan VATI-tehtävistä,

joissa poliisikoiraa käytetty, ei ole tällä hetkellä saatavilla. Jäljestystehtävien erittely vaaralliseksi ja ei-vaaralliseksi on haastavaa, koska tilanteen arvioinnissa voi usein olla kyse myös yksilön subjektiivisesta kokemuksesta. Sen minkä toinen kokee vaaralliseksi, ei välttämättä toisen mielestä sitä ole. Vaikka tehtävä ei lähtötiedoiltaan viittaisikaan vaaralliseen tehtävään, on työturvallisuusnäkökulmasta katsoen aina parempi, jos tehtävälle lähdetään ikään kuin odottaen sitä, että tehtävä voi sisältää vaaraankin liittyviä elementtejä. Mihinkään yliajatteluun ei kuitenkaan ole syytä, vaan terve järki ja tilannetietoisuus ohjaavat asioita oikeisiin mittasuhteisiin. Selvää kuitenkin on, että tiedossa oleva tosiseikka, kuten henkilön edellä käynyt toiminta, epäilty henkirikos, sen yritys, aseistautuneisuus sekä motivoituneisuus, määrittelevät tehtävän poliisin työturvallisuus- ja operatiivisesta näkökulmasta vaaralliseksi.

Jäljestystehtävä voi lähtötiedoiltaan olla myös sen kaltainen, ettei mikään seikka välttämättä etukäteen kerro tehtävällä kohdattavasta, omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavasta uhasta. Näitä tehtäviä suoritetaan usein pelkän koirapartion voimin. Tilanteen vaarallisuuden selvittäessä ja yllättäessä, voidaan olla jo niin syvällä metsässä, että tarvittavan avun saaminen kohtuullisessa ajassa on mahdotonta, kuten kävi esimerkiksi Merikarvialla toukokuussa vuonna 2000. Tuolloin sairaankuljetukselta metsään karannut mielenterveyspotilas hyökkäsi vesuri kädessään häntä tavoitellutta koirapartiota kohti ja tilanne päättyi eri vaiheiden jälkeen kohdehenkilön menehtymiseen. (Kaleva 2004.)

Laatimastani opinnäytetyöstä ja siinä esitetyistä taktiikoista on mahdollista laatia sovellettuja toimintamalleja myös tilanteisiin, joissa ryhmäkoostumus ei vastaa ryhmätoiminnan ideaalista vahvuutta. Keskiössä on opeteltujen taktiikoiden soveltaminen siten, että onnen osuus tehtävän suorittamisessa saataisiin mahdollisimman pieneksi.

Sen lisäksi, että tehtävät voivat muodostua varsin yllättäen todella vaarallisiksi, niiden kesto voi myös tuoda omat haasteensa, kuten tapahtui lokakuussa vuonna 2010. Sonkajärveltä alkanut ja Raahen suunnalle päättynyt haulikkomiehen maastoetsintä kesti yli viikon. (Iltalehti 2010.) Siellä poliisikoira suoritti Valko-Venäläiseksi osoittautuneen vankikarurin kiinnioton kaikkien niiden eri vaiheiden jälkeen, kun hän oli useaan kertaan onnistunut viime hetkellä pakenemaan lähestyvää poliisia. Missä tulevat toimintakyvyn rajat vas-

taan silloin, kun fyysinen ja henkinen rasitus yhdistyvät tehtävällä? Mikä merkitys toimintakykyyn liittyvällä vireystilalla on vaarallista tehtävää suoritettaessa? Tätäkin puolta tulen työssäni käsittelemään.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyöni produkti perustuu partiokoiranohjaajan jatkokurssi VATI opetussuunnitelmaan (liite 1) sekä koiratoiminnan osalta myös VATI-peruskurssin opetussuunnitelmaan. Sen tavoitteena on tarjota kohderyhmiin kuuluville viranhaltijoille mahdollisimman korkeaan työturvallisuuteen tähtäävä, hyvään käytettävyyteen perustuva oppimateriaali. Produkti auttaa opetuksen suunnittelussa ja lähiopetusjaksojen käytännön toteutuksessa. Sen lisäksi produkti palvelee poliisilaitosten koira- ja VATI-ryhmien itsenäisen harjoittelun suunnittelua ja toteutusta. Tämän materiaalin avulla edesautetaan samojen toimintataktiikoiden jalkauttamista koko maahan. Asia on tärkeä, koska toimintaryhmien kokoonpanot voivat tilanteen mukaan vaihdella merkittävästi. Turvallisen toiminnan kannalta tällöin korostuu yhteisten toimintataktiikoiden hallitseminen.

Omaehtaisiin kokemuksiin valmiusyksikköajalta lukeutuu tehtäviä, missä itse toimin koiranohjaajana minulle vierasta VATI-ryhmää tukemassa, kuten oli esimerkiksi Hyvinkään joukkoampumistehtävällä 26.5.2012. (Yle.fi.) Tehtävän hoitaminen onnistui olosuhteisiin nähden varsin hyvin, koska kyseinen VATI-ryhmä oli jo aiemmin saanut koiratoimintaan liittyvää taktista koulutusta.

Poliisin tehtäviin kuuluvia väkivaltatilanteita ja niiden ratkaisuvaihtoehtoja tarkastellaan nykyään entistä tarkemmin. Yhteiskunnan yleisen hyväksynnän kannalta poliisin toiminnan tuleekin olla läpinäkyvää. Pitää pystyä osoittamaan, että toiminta on ollut johdettua ja suunnitelmallista. Hätävarjelutilanteet ovat oma lukunsa ja niihin poliisi joutuu tahtomattaan aika-ajoin. Työturvallisuusvaatimukset huomioiden suunnitelmallista ja hyvin johdettua toimintaa ei voi juurikaan olla, mikäli tehtävää suorittaa ryhmä kouluttamattomia viranhaltijoita. Tämän vuoksi säännöllisen ja korkealaatuisen harjoittelun merkitys ymmärretään nykyään varsin hyvin. VATI- ja koiraryhmien yhteisharjoittelun pitää toteutua taktiikoiden osalta vuosisuunnitelmien mukaisesti, jotta voidaan edes harkita vaarallisen henkilön jäljestystehtävän suorittamista.

Opiskelijan kannalta produktilla on konkreettinen merkitys. Opiskelija voi opintojensa aikana tukeutua oppimateriaaliin, mikä etenee loogisesti ja on käytettävissä aina tarpeen tullen, myös omassa yksikössä tapahtuvassa ylläpitoharjoittelussa. Produktia on varsin vaivatonta päivittää, kun sille esiintyy tarvetta. Materiaaliin pystytään liittämään myöhemmin tuotettuja videoita sekä lisäämään mahdollista muuta lisämateriaalia ja tarvittavia linkkejä. Työelämälähtöinen produkti tukee vahvasti opiskelijan ammatillista kasvua.

En näe parempaa lähtökohtaa näin käytännönläheiselle työlle, kuin omaan pitkään työkokemukseeni pohjautuva oppimateriaalin tuottaminen. Produktiin tulevat asiat olen ehtinyt moneen kertaan koe ponnistaa oikeissa työtilanteissa. Motivaatio tämän koko opinnäytetyön tekemiselle on ollut erittäin korkea, koska koen maastossa työskentelyn olevan yksi haastavimmista poliisille kuuluvista tehtävistä. Olen saanut mahdollisuuden julkaista kaiken sen olennaisen asiasta, jonka olen ajatellut auttavan niin oppilaitoksemme opiskelijoita kuin jo kentällä työskenteleviä kollegoja. Olen päässyt kehittämään myös omaa pedagogista osaamistani. Tämän kokonaisuuden purkaminen yksittäisiin osa-alueisiin on lisännyt omaa perehtyneisyyttä opetettavaan kokonaisuuteen. Varmasti myös oma reflektointini on kehittynyt ja auttanut löytämään uusia lähestymiskulmia opetettaville asioille.

Koko opinnäytetyön keskiössä on ajattelu mahdollisimman työturvallisesta tehtävän suorittamisesta niin varusteiden, henkisten ja fyysisten voimavarojen kuin taktiikoiden osalta. Ryhmätoiminnassa korostuu jokaisen yksilön ja hänelle annettun tehtävän mahdollisimman huolellinen suorittaminen. Sanonta ”ryhmä on niin vahva kuin sen heikoin lenkki” kuvaa hyvin mistä ryhmätoiminnan tehokkuus muodostuu.

2.1 OPINNÄYTETYÖN LAATUTEKIJÄT

Omia tavoitteita tarkastellessani tämä ammattikorkeakouluopintoihini liittyvä opinnäytetyöni pyrkii tarjoamaan opiskelijalle mahdollisuuden soveltaa teoreettista tietoa käytännön tilanteisiin. Tämä auttaa heitä kehittämään kykyään arvioida ja muokata omia toimintatapojaan ammatillisessa kontekstissa. Se antaa myös perusteen odottaa opiskelijoiden kykenevän kriittiseen tarkasteluun omista ratkaisuksistaan sekä kykyyn kehittää ja parantaa ammatillista toimintaa. Hyvä tietoperusta eli teoria tai määritellyt käsitteet toimivat pikemminkin apuvälineinä opinnäytetyössä kuin ylimääräisenä painolastina. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 43.)

Koko opinnäytetyöni tähtää pedagogisesti tarkasteltuna hyvälaatuiseen opetuskokonaisuuteen, jossa on huomioitu toimivaltasäädösten mukainen poliisitaktinen toiminta maastossa, mahdollisimman korkea työturvallisuus huomioiden. Produktissa on pyritty kasaa-amaan aiemmin hieman levällään ollut jäljestämistaktiikoiden materiaali yhteen tiedostoon. Vilkan ja Airaksisen (2004, 9) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön pyrkimyksenä on käytännön ohjeilla ja malleilla selkiyttää ja yhdenmukaistaa ammattikunnan toimintatapoja.

Olen käyttänyt tämän koko opinnäytetyön teoreettisen ja kirjallisen materiaalin kielelliseen ilmaisuun vahvaa henkilökohtaista ammatillista substanssiosaamistani. Produktin tarkemman sisällön olen kasannut niiltä 16 vuodelta, jotka vietin poliisin valmiusyksikkö Karhussa, keräten ja kehittäen materiaalia kyseisestä aiheesta niin harjoituksissa kuin varsinaisilla työtehtävillä. Toimintatapoihin kuuluneet palautekeskustelut muiden työtehtävillä mukana olleiden kanssa ovat vahvistaneet ajatuksiani siitä, mikä voisi olla hyväksyttävä ja toimiva taktiikka kulloiseenkin tilanteeseen.

Koira ja sen opettamista koskevia osuuksia käsitellään tässä opinnäytetyössä maltillisesti. Oletusarvona on, että kyseiseen toimintaan valjastettu poliisikoira on jäljestämisen ja ryhmässä työskentelyn osalta suoritusvarma ja pääsemme keskittymään ainoastaan ryhmän ja koirankäytön taktiseen puoleen. Koiran osaamistasovaatimuksista mainittakoon lyhyesti, että voidakseen toimia tehokkaasti vaarallisen henkilön jäljestystehtävällä, sen tulee kyetä ryhmässä tapahtuvaan hidaskäyttöön jäljestämiseen, olla hiljainen kohtaamistilanteissakin ja koiralla pitää olla hallittavuuden osaamistaso korkealla. Kohdassa neljä on kerrottu ne yleiset periaatteet mihin jäljen ajo perustuu ja mitkä tekijät vaikuttavat jäljen ajon onnistumiseen.

Toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote. Toiminnallisissa opinnäytetöissä on yksi yhteinen piirre; viestinnällisin ja visuaalisin keinoin pyritään luomaan kokonaisilme, josta voi tunnistaa tavoitellut päämäärät. (Vilka & Airaksinen 2004, 51.)

Produktissa olen saavuttanut tavoitteeni toiminnallisuuden osalta varsin hyvin. Lopputuotoksen tavoitteena on olla käyttäjäystävällinen niin koulutuksessa kuin käytännön tilanteissa. Se pyrkii tarjoamaan selkeän ja vaivattoman työkalun Polamkin kursseille ja poliisilaitoksille. Toiminnallinen opinnäytetyö oli luonnollinen valinta, ovathan tässä opinnäyte-

työssä käsiteltävät asiat hyvin käytännön läheisiä ja tämä tulee huomioida myös opetustilanteiden suunnittelussa. Omissa tavoitteissani olen hakenut myös ajallista ja rakenteellista selkeyttä. Produkti on jaettu kronologiseen järjestykseen helpottamaan sen käyttöä erilaisissa opetustilanteissa ja varmistaakseni sen vaivattoman hyödyntämisen eri työtehtävillä.

Suomessa poliisin partiokoirien kyky jäljestää erilaisissa olosuhteissa on herättänyt jo aiempina vuosina kiinnostusta monissa Euroopan maissa. Uskon, että tämä jäljestämiseen liittyvä, taktista ajattelua ja työturvallisuutta korostava koulutusmateriaali lisää entisestään ulkomaisten viranomaisten mielenkiintoa asiaa kohtaan. Aiheeseen liittyvää ulkomaille suuntautuvaa koulutusapuakin on väläytelty, sen jäätyä vielä toistaiseksi toteutumatta.

Produktin laatuksiteerit on varmistettu analyysillä omista kokemuksistani koulutustilaisuuksissa ja työtehtäviltä saaduista palautteista. Tämä on antanut perustan tuotteen luotettavuuden arvioimiseen. VATI-koulutuksen käytännön toteutuksesta vastaavana yksikkönä, on poliisin valmiusyksikkö ulkoisena tahona myös tarkastanut produktin laatuksiteerit ja hyväksynyt ne edelleen käytettäväksi omassa opetustyössäni sekä paikallisten VATI- ja koiraryhmien koulutuksissa. Tämän lisäksi esittelin produktin myös kahdelle muulle asiantuntijalle. Toinen on Polamk:ssa VATI-koulutuksen vastuuopettaja ja toinen on partiokoiranohjaaja, joka on suorittanut Partiokoiranohjaajan jatkokurssin VATI erikoistumisen. Heiltä saadun positiivisen palautteen perusteella produktia voidaan pitää saavutettavana sekä laadukkaana. Voimassa olevat opetussuunnitelmat pohjautuvat suurelta osin tuotokseni analyysiin ja hyväksytyihin toimintamalleihin eli taktiikoihin. Tämä osoittaa tuotokseni käytännön merkityksen ja sen integroimisen opetuksen suunnitteluun.

Tämä opinnäytetyö kokonaisuudessaan ei sisällä tutkimuksellisia menetelmiä, vaan se on rakennettu toiminnalliselle pohjalle, jota käytännön opetustilanteet ohjaavat. Varsinainen produkti sisältää tuotoksen, jossa on mahdollisimman kattava läpileikkaus kaikista käytännön suorittamiseen liittyvistä osa-alueista. Raportissa käsitellään lainsäädäntöä, joka ohjaa ja antaa toimivaltuudet kyseisille tehtäville. Työturvallisuuteen liittyvä lainsäädäntö niin ikään kuuluu raportin sisältöön. Koska työturvallisuus on poliisin operatiivisen toiminnan keskiössä, olen halunnut myös käsitellä ihmisen vireystilaan liittyviä asioita, tilannetajun ja stressin merkitystä havaintoihin, päätöksen tekoon ja sitä kautta itse toimintaan. Nämä seikat voivat olla ratkaisevia silloin, kun ollaan tekemisissä vaaralliseksi luokitellun kohdehenkilön kanssa.

Produktiin on liitetty opetusvideoita, jotka helpottavat oppimista ja näyttävät käytännön kautta kohderyhmille mitkä ovat virallisia, hallinnossa hyväksytyjä taktiikoita. Siinä on niin ikään tuotu esille mahdollisimman kattavasti ne työturvallisuusnäkökulmat, jotka tulee opetuksessa huomioida. Tuotos eli PowerPoint-esitys, on koulutustapahtuman pää työkalu, jota opetuksessa käytetään. Siihen on tiivistetty keskeisimmät asiat, myös kaikki se turvaluokiteltu materiaali, jota ei voida tässä julkisessa raportti osassa esittää. Nykypäivän tietous ihmisen oppimisesta on ohjannut opinnäytetyötäni siten, että olen keskittynyt vain kaikkein oleellisimpiin asioihin, pyrkien välttämään liiallista informaation tarjontaa, samalla tarjoten opiskelijalle itselleen tilaisuuden hankkia syventävää tietoa asiasta.

Produktin keskiössä oppimisen kannalta on annettun, taktiikoihin liittyvän teoriaopetuksen siirtäminen käytäntöön työturvallisuusajattelu edellä. Näiden, välillä haastaviltakin tuntuvien taktiikoiden oppimista edesauttaa opiskelijan korkea motivaatio oppia uutta. Motivaation on kuvattu jakaantuvan sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. (Ruohotie 1998, 38.) Tämän kaltaisiin tehtäviin hakeutuvilla henkilöillä sisäisen motivaation täytyy olla korkea. Onhan kyseessä toimenkuva, jossa työn riskit ja vaarat ovat merkittävästi korkeampia kuin monessa muussa poliisin tehtävässä.

Motivaation perustana on partiokoiran ohjaajien sekä VATI-ryhmien jäsenten oma halukkuus hakeutua alan tehtäviin. Kyky omaksua uusia asioita on yksilöllistä, mutta vuorovaikutteisuuden eli dialogin keinoin voimme varmistua siitä, onko annettu opetus sisäistetty. Samalla tulee palautetta siitä, mikäli laadittu opetusmateriaali kaipaakaan joitain muutoksia.

Opetushallituksen (2021) E-oppimateriaalin laatukriteereissä käsitellään, mitkä oppimateriaalit edustavat pedagogista laatua. Laadukkaita pedagogisia oppimateriaaleja ovat ne materiaalit, jotka tukevat oppijan tietoista ajattelua ja hänen aktiivista toimintaansa. Kyseiset laatukriteerit ovat antaneet opinnäytetyössäni suuntaa sille, mitä kriteereitä tai lähestymistapoja voin ottaa huomioon työni suunnittelussa ja toteutuksessa. Se on myös ohjannut niitä valintoja, miten suunnitellaan toiminnallisia harjoituksia ja materiaaleja, jotka motivoivat oppijaa aktiiviseen osallistumiseen ja syvälliseen oppimiseen.

Laatukriteerit ovat myös valaisseet minua, mitä asioita tulisi arvioida tai seurata toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena. Tämän lisäksi laatukriteerit toimivat itselleni mittarina arvioidessani, kuinka hyvin toiminnallinen opinnäytetyöni tukee oppijoiden tietoista ajattelua ja

aktiivista osallistumista. Oman pitkän työkokemukseni pohjalta voin oppimateriaalini yhteydessä nostaa esiin esimerkkejä työelämässä koetuista tilanteista, onnistumisista ja epäonnistumisista sekä dialogia käyttäen pohtia syitä lopputuloksen synnylle.

Pohdinta toisin toimimisen mahdollisuuksista aktivoi opiskelijoita tietoiseen ajatteluun. Tämän tietoisin ajattelun tuloksena syntyvien vaihtoehtoisten toimintamallien käytännön harjoittelu tukee tehokkaasti heidän aktiivista oppimistaan ja toimintaansa. Kaiken kaikkiaan kyky tehdä jatkuvaa vaihtoehtokartoitusta on vaativien tilanteiden selvittämisen keskiössä.

Teos- Oivaltava oppiminen käsittelee asiantuntijan intuitioita ja niiden luotettavuutta. Asiantuntijan intuitiot rakentuvat vankkaan kokemukseen ja sen pohjalta tapahtuvaan kykyyn nähdä kulloisenkin tilanteen merkittävimmät piirteet. Lukematon määrä harjoittelua luo asialle tarvittavan perustan. Asiantuntijuus näkyy opetustyössä taitona ratkaista erilaisia ongelmatilanteita tapauskohtaisesti. Saman kaavan noudattaminen tilanteesta riippumatta on vaaraksi kaikkien osapuolten oppimiselle. (Lonka 2014.)

Tämän koko opinnäytetyön pedagoginen lähtökohta on ymmärtää asiantuntijaroolien kautta, kuinka merkityksellistä on yhdessä sovittujen taktiikoiden noudattaminen, omasta toimintakyvystä huolehtiminen ja maksimaalisen, ryhmästä saatavan hyödyn hyväksikäyttö. Yksilöistä muodostuu ryhmä. Jotta varmistutaan siitä, että ryhmä on mahdollisimman toimintakykyinen, tulee opetuksessa tarpeen mukaan huomioida myös henkilökohtaistamiseen perustuva yksilöllinen opetus. Tulee tunnistaa yksilön heikkoudet ja vahvuudet sekä pyrittävä tukemaan opiskelijaa niillä keinoin, joilla päästäisiin myös yksilö tasolla mahdollisimman hyvään lopputulokseen.

2.2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Kyseinen aihe opinnäytetyölleni varmistui varsin nopeasti. Olin jo pitkään pohtinut sitä, miten levällään aihetta koskeva materiaali oli palasina eri tiedostoissa ja näin ollen hyvin vaikeasti käytettävissä. Oli olemassa myös paljon kirjoittamatonta, hiljaista tietoa asiasta ja nyt tuli aika korjata tämä seikka. Lisäksi koin, että materiaali kaipaa täysin uutta näkökulmaa ja sitä edustaa kappale, joka käsittelee henkistä valmistautumista ja jaksamista tehtävällä. Kaiken kaikkiaan tavoitteena oli luoda korkealaatuinen opetusmateriaali korkealaa-

tuisen opetuksen työkaluksi sen helppokäyttöisyyttä unohtamatta. Tämän lisäksi sain tilaisuuden herätellä omaa muistiani ja kaivaa sieltä kaikki se oleellinen tieto, mitä tähän työhön katsoin tarpeelliseksi liittää.

Tartuin aluksi itse kirjoitustyöhön, koska päässäni tuntui olevan niin paljon asiaa, että sitä oli heti saatava sieltä paperille. Näin saisin tilaa muille, uusillekin ajatuksille. Työjärjestykseni eteni siten, että ensin loin niin sanotun ison kuvan mitä lähden tavoittelemaan ja tein muistiinpanot siitä. Sekä raporttiin että produktiin suunnittelemani aihealueet hahmottelin viipymättä ja muokkasin niitä työn edetessä tavoitteenani tasapainoinen kokonaisuus. Halusin kiinnittää huomiota muuhunkin kuin vain taktiseen suorittamiseen. Työturvallisuusajattelu edellä aloin laatia listaa varusteista, valmistautumisesta ja maastossa liikkumisen lainalaisuuksista. Sen jälkeen rakensin käytännön opetuksessa tapahtumaketjussa esiintyvät aihealueet ja laitoin ne loogiseen järjestykseen siten, kuin asiat yleensä esiintyvät tämänkaltaisilla tehtävillä. Kronologinen järjestys tuotoksen osalta syntyi vaivattomasti.

Perehtyminen oppimateriaalin tuottamiseen kuului myös työn valmisteluvaiheeseen. Koska minulle oli jo työn alusta saakka selvää, että tulen laatimaan runsaasti videomateriaalia produktiini, tein seuraavaksi näistä kuvausaiheista ja tavoista omat muistiinpanoni. Piti myös valita kuvauskalusto ja -olosuhteet missä materiaalia tuotetaan. Videoiden merkitys tukemassa kirjallista materiaalia ja havainnollistamassa, miten tietyn taktiikan toteuttaminen tapahtuu käytännössä, oli huomattava. Sain sovittua kuvausavun Hämeen VATI-ryhmän jäseneltä jo alkuvuodesta, vaikka itse kuvaustapahtuma olikin edessä vasta syksyllä. Kuvauksen viipyminen johtui siitä, että vasta syksyllä minulla oli käytössäni opiskelijoita, jotka pystyivät toimimaan maastossa kuvausten edellyttämällä tavalla. Kuvausta edeltävän kevään käytin tekemällä maaston tiedustelua pyrkien löytämään kuvaamista hyvin palvelevia maastonkohtia. Kävelin maastoja läpi ja merkitsin tapahtumapaikkoja ylös, jotta syksyllä olisi sujuvaa siirtyä käytännön toteutukseen. Kuvaukset sujuivatkin varsin hyvin, eikä uusintakuvauksia tarvittu. Kuvattuja videoita editoitiin yhteistyössä kuvauksissa avustaneen henkilön kanssa. Huolehdittiin, että niistä ei pääse syntymään liian pitkiä ja toisaalta, että niissä näkyy kaikki se oleellinen, mitä opetustarkoituksessa pitääkin näkyä. Editointivaiheessa lisäsimme videoille muutamia sanoja ja symboleita korostamaan videoilla näkyviä tapahtumia.

Raportin laatiminen eteni minulla pätkissä sen mukaan, miten päätyöni ja muut kiireet sen tekemistä mahdollistivat. Ensimmäiset kirjoitukseni tein jo alkuvuodesta ja viimeistely jäi kuluvan vuoden joulukuuhun. Aihealueita keräsin useista jo tehdyistä opinnäytetöistä ja niihin liittyvää kirjallisuutta lainasin Polamkin kirjastosta säännöllisesti. Kuten käy ilmi, en kiirehtinyt opinnäytetyöni kanssa, vaan työskentelin ilman aikapainetta. Toki kuvausten jääminen luonnollisesta syystä loppusyksyyn loi hyvän mahdollisuuden kiireettömään kirjoitustyöhön. Uskon, että sillä on ollut positiivinen vaikutus lopputulokseen.

Uskon ja toivon tämän opinnäytetyön kiinnostavan myös jo kentällä toimivia henkilöitä ja tarkoitukseni onkin markkinoida tätä tietynlaisena koulutuskorttina heille. Koen onnistuneeni työssäni varsin hyvin, mikäli materiaali on sellainen, että kuka tahansa koira- tai VATI-taustainen viranhaltija pystyy tämän opetusmateriaalin pohjalta pitämään aiheesta oppitunnin ja laatimaan käytännön harjoituksen.

Työn formaatti palvelee myös tilaisuuksia, joissa aiheesta halutaan luennoida henkilöille, jotka tarvitsevat tietoa tämän kaltaisen tehtävän haasteellisuudesta ja niistä riskeistä, mitä se pitää sisällään. Uudet päällystöesihenkilöt ovat hyvä esimerkki tällaisesta kohderyhmästä. Koko opinnäytetyön ehdoton painopiste on avata lukijan silmiä sille, kuinka vaativa työskentely-ympäristö suomalainen tyypillinen metsä voi olla ja kuinka tärkeää tehtävästä selviämisen kannalta on yhdessä harjoitella kyseisiä taktiikoita ja myös noudattaa niitä niin hyvin kuin ne tilanteeseen sopivat.

Tiedonhakuun käytin eräiden valmiiden toiminnallisten opinnäytetöiden runkoja. Niiden myötä sain käsityksen opinnäytetyön toimivasta ulkoasusta. Raportissa käytettävät, kappaleiden 2.1, 4, 7, 8 ja 9 lähteet valikoituivat muutamien aiheita koskevien kirjojen läpileikkauksesta, sillä perusteella minkä itse koin aiheeseeni parhaiten sopivaksi ja omaa ajattelua tukevaksi. Myös Polamkin kirjaston henkilökunta avusti valinnoissa. Kappaleen 5 lähteen valinta oli itselleni varsin selkeä, koska olen tuohon lähteeseen perehtynyt jo ennen opinnäytetyön aloittamista ja tiesin entuudestaan sen olevan työhöni sopiva. Kiinnitin kyseisen kappaleen materiaalin tuottamiseen keskimääräistä enemmän huomiota, koska viireystilaa ja henkisten voimavarojen merkitystä ei olla aiemmin osattu korostaa maastotoiminnan yhteydessä eikä varsinkaan koiratoimintaan liittyvänä osatekijänä.

Muiden kappaleiden lähteet olivat luonnollisia valintoja, koska ne luovat hyvät lähtökohdat koko tälle opinnäytetyölle. Näissä käytin työkaluna pääasiassa verkkolähteitä ja tietokantoja. Poliisin toimivaltasäädöksiä suomien valtuuksien kautta suoritettavat työt tehtävät, joihin viittasin, toivat mukanaan sitä työelämälähtöistä näkökulmaa, jonka tavoite on motivoida lukijaa prosessoimaan työni sisältöä laaja-alaisesti.

Kuten jo aiemmin kerroin, produktiini tarvittavista maastotoiminnan taktiikoista ei ole tarjolla sellaista ulkomaalaista materiaalia, johon olisin voinut perehtyä omaa työtä tehdessäni ja kotimaisetkin kirjalliset materiaalit olivat käytännössä aiemmilta vuosilta syntyneitä omia tuotoksiani. Ajatuksiani ja aihealueitani esittelin tahoille, joilla on perehtyneisyyttä asiaan, kävimme aiheista keskusteluja ja sain heiltä vahvistusta valitsemieni aiheiden tärkeydestä. Tämän työn tekeminen oli oivallinen tapa syventää ja päivittää omaa osaamistani ja siksi työn tekeminen oli erittäin motivoivaa ja palkitsevaa.

3 POLIISIN PARTIOKOIRANOHJAAJAN KOULUTUS

Poliisin partiokoiranohjaajien peruskoulutus on laajuudeltaan 40 opintopistettä ja kuuluu 2022 (POL-2020-38160) hyväksytyyn opetussuunnitelman (liite 1) mukaisesti erikoistumisopintoihin. Partiokoiranohjaajien peruskurssi kestää noin kaksi ja puoli vuotta. Se koostuu kymmenestä erillisestä lähiopetusjaksosta, jotka on jaettu koirien ikäkaudet huomioiden tasaisesti kahden ja puolen vuoden ajanjaksolle. Koiranohjaajien peruskoulutuksen sisältö määrittyy neljästä eri osa-alueesta, joita ovat: **jäljestäminen**, voimankäyttö, hallittavuus sekä etsinnät. Etsintöihin sisältyy henkilöetsintä sekä esine-etsintä. Tämän lisäksi opetusta annetaan esimerkiksi koiran terveydenhoitoon liittyvillä luennoilla sekä lukuisilla muilla pienempiä aiheita käsittelevillä oppitunneilla. (Polamk 2020, opetussuunnitelma.)

Partiokoiranohjaajien peruskoulutukseen kuuluu lähiopetusjaksojen lisäksi opetussuunnitelmaan kirjatut etäjakso. Etäjaksoilla opiskelijat kouluttavat poliisikoiria tavoitteellisesti kohti tulevia lähiopetusjaksoja sekä suorittavat heille annettuja oppimistehtäviä. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen perustuu pääosin näyttöihin. Poliisin partiokoiranohjaajien peruskoulutuksen hyväksytysti suorittamisen edellytyksenä on myös kehittämistyön tekeminen, mikä on laajuudeltaan kolme opintopistettä. Poliisikoiratoimintaa ohjaavan määräyksen (ID-18382664) mukaan poliisin partiokoiranohjaajaksi haluavalla tulee olla työkokemusta noin kahden vuoden ajalta. Työkokemusta olisi hyvä olla niin valvonta- ja

hälytyssektorilta kuin rikostorjuntasektorilta. Poliisilaitokset rekrytoivat tarveharkintansa pohjalta poliisin partiokoiranohjaajien peruskoulutukseen esitettävät poliisit. (Polamk 2020, opetussuunnitelma.)

Alla kuva, josta selviää partiokoiranohjaajan peruskurssin rakenne moduuleittain sekä läpileikkaavat juonteet.

Bloomin taksonomiaa (1956) voidaan hyödyntää aikuisenkin oppimisessa. Se on Benjamin Bloomin kehittämä pedagoginen malli, jossa oppimistavoitteet luokitellaan eri tasoihin niiden vaatimustasojen mukaan. Tasoja on kuusi. Myös Bloomin taksonomia tähtää tehokkaampaan oppimiseen ja luo perustan opetussuunnitelmien osaamistasoille.

Aikuisopiskelija voi hyödyntää Bloomin taksonomiaa henkilökohtaisen oppimissuunnitelman tekemisessä, erilaisten opetusmenetelmien laatimisessa sekä oppimisen arvioinnissa. Tämä auttaa heitä saavuttamaan omat oppimistavoitteensa. Aikuisella tavoitteiden asettelu on usein rationaalisempaa, koska hänellä on elämäkokemuksensa perustuvaa näkemystä siitä, mitkä tiedot ja taidot ovat hänelle riittäviä ja mitkä asiat kaipaavat vielä lisäselvitystä ja tiedonhankintaa.

3.1 POLIISIN PARTIOKOIRIEN JÄLJESTYSKOULUTUS

Tulevien poliisin partiokoirien jäljestyskoulutus aloitetaan opetussuunnitelman mukaisesti heti ensimmäisellä lähijaksolla ja se kuuluu niin sanottuihin läpileikkaaviin juonteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että kyseistä lajia koulutetaan ja kehitetään läpi koko peruskurssin ajan aina koiranohjaajan peruskurssin suorittamiseen saakka. Koirat opetetaan jäljestämään kaikilla maapohjilla ja kaikissa ympäristöissä, niin maastossa kuin urbaanissa ympäristössä. Opin-tojen aikana kurssilla olevilla koirilla suoritetaan jäljestämisen niin sanottu käyttöönottokoe. Kokeessa koiran tulee selvittää vieraan henkilön kulkema reitti, joka on pituudeltaan 700–1000 metriä ja on iältään noin 45 minuuttia vanha. Reitti kulkee vaihtelevassa maastossa, jossa on kaksi toisistaan selkeästi erottuvaa maa-alustaa, esimerkiksi pelto ja metsä. Jäl-jentekijä asettaa reitille neljä esinettä, joista viimeinen on selvästi havaittavissa.

Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan, että koira löytää itsenäisesti 30 metrin janalta koh-dan, josta jäljentekijä on kulkenut ja seuraa jälkeä keskittyneesti sekä käyttää nenäänsä aktiivisesti. Koiran on selvästi reagoitava jäljellä oleviin esineisiin, koskematta kuitenkaan niihin. Koira ei saa häiriintyä jäljenajon aikana mukana kulkevasta henkilöstä eikä ympä-ristöstä. Suoritus arvioidaan kokonaisuutena asteikolla hyväksytty/hylätty (Ohje. Partiokoi-ran jäljestämisen käyttöönottokoe.)

Koiran jäljestäminen perustuu hajun aistimiseen. Siihen koira tarvitsee hajuelimen, jonka ulospäin näkyvä osa on nenä. Aistitoimintoihin tarvittava hajuepiteeli sijaitsee syvällä ne-nän sisällä. Hajuepiteelin lisäksi monilla eläimillä, myös koirilla, on syvällä nenän sisällä toinen hajua aistiva elin, niin kutsuttu Jacobsonin elin. (Schoon&Haak 2002, 50.)

Haju, jota koira opetetaan seuraamaan, muodostuu maaperän rikkoontumisesta aiheutu-vista muutoksista alustassa ja jäljentekijän (etsittävä henkilö työtehtävillä) reitille jättämistä hajumolekyyleistä. (Schoon&Haak 2002, 22.)

Sillä, minkälaisella alustalla jälki kulkee, on suuri merkitys tehtävän onnistumiselle, samoin kuin jäljen iällä. Voidaan lähtökohtaisesti sanoa, että mitä kovempi ja kuivempi alusta on, sitä vaativampaa jäljestäminen on. Myös muut olosuhteisiin liittyvät seikat kuten lämpötila, suora auringonpaiste, vesi-/lumisade ja kova tuuli vaikuttavat suoritukseen. Koira saa apua jäljestystehtävällä fyysisistä muutoksista maaperässä, rikkoontuneista kasveista, taittu-

neesta ruohosta, oksista, askeleen paineen aiheuttamasta lämmöstä, rikkoutuneen kasvilisuuden nesteistä/höyryistä sekä vaurioituneista hyönteisistä. Ihmisen antamia apuja ovat muun muassa jalkineen haju, vaatteet, kuollut ihon solukko, hiki, talirauhaset, hormonaaliset eritteet. Osa näistä varisee maahan jäljen päälle tai tuntumaan ja osa jää leijumaan ilmaan pysyen siellä joitakin aikoja riippuen edellä mainituista olosuhteista ja siellä tapahtuvista muutoksista. (Schoon&Haak 2002, 23.)

Työkoirien jäljenajoa voi edellä mainittujen lisäksi vaikeuttaa muiden kuin etsittävän henkilön toiminta-alueelle jättämät jäljet. Tällöin puhutaan häiriöjäljistä. Nämä sivulliset henkilöt tai eläimet voivat jälkien lisäksi antaa häiriötä ilmaantumalla koiran näkö- tai kuuloalueelle kesken jäljen ajon. Opinnäytetyöhöni liittyvä ryhmässä jäljestäminen voi itsessään myös olla häiriötä aiheuttava tapahtuma. Siksi on tärkeää suorittaa jäljestämisen peruskoulutus hyvin ja varmistua, että motivaatio jäljestämiseen on korkea.

Jäljen ajon tekniikka perustuu koiralle luotuun motivaatioon haistella maata sinne aseteltujen vahvisteiden avulla. Hyvänä vahvisteena varsinkin alkuvaiheessa yleensä toimii ruoka. Myöhemmin kuvaan tulevat jäljeltä löytyvät esineet ja muunlaiset käyttäytymistä vahvistavat tavat. Kun koira alkaa saada varmuutta jäljen ajamiseen lukuisien toistojen ja vahvisteiden kautta, kasvaa sen motivaatio entisestään tehdä tätä työtä. Ilman hyvää motivaatiota on vaikea kuvitella, että se kykenisi häiriöiden vaikuttamatta suorittamaan menestyksekkäästi sille annettua jäljestystehtävää.

3.2 POLIISIN VATITOIMINTAA TUKEVA PARTIOKOIRAKOULUTUS

Partiokoiranohjaajan erikoistumisopintojen yksi vaihtoehtoista on erikoistua VATI-ryhmätoimintaan. Poliisikoiramääräys linjaa VATI-toiminnassa huomioon otettavat koira-toimintaa koskevat asiakokonaisuudet (POL-2016-5513). Kyseinen asiasisältö on Julkisuuslain 1999/621 6:24 5k:n mukaisesti salassa pidettävää aineistoa, eikä sitä siksi tässä julkisessa raportti osuudessa voida käsitellä. Kurssin tarkempi sisältö tavoitteineen käy ilmi opetussuunnitelmasta (Polamk 2022, opetussuunnitelma. Liite 1).

3.3 POLIISIN PARTIOKOIRATOIMINTAA TUKEVA VATIKOULUTUS

Poliisin operatiivista kenttätöimintää tukevien VATI-ryhmien peruskoulutukseen kuuluu myös koulutus partiokoiratoiminnan niihin osa-alueisiin, joilla tuetaan Vati-toimintaa. Määräys poliisin vaativien tilanteiden ryhmätöiminnasta POL-2018-12133 linjaa Poliisikoiralaitoksen vastuut VATI-toimintaan liittyen. Kyseinen asiasisältö on Julkisuuslain 1999/621 6:24 5k:n mukaisesti salassa pidettävää aineistoa, eikä sitä siksi tässä julkisessa raportti osuudessa voida käsitellä.

4 KOULUTUKSEN LINJAKKUUS OPPIMISEN TUKENA

Koulutuksen linjakuus viittaa johdonmukaiseen ja suunnitelmalliseen kehitykseen koulutusjärjestelmässä. Linjakkuudessa tulee olla valmius joustoon, koulutuksen muutoksiin ja kyky sopeutua yhteiskunnan tarpeisiin, oppimisympäristöjen jatkuvaan kehitykseen ja opiskelijoiden tarpeisiin. Opettajan roolia tiedon siirtäjänä puhumalla, sekä moninaisia puhetta tukevia tiedostoja esittäen, on tarkoitus nykyopetuksessa vähentää. Puhutaan siis opettajalähtöisen opetusmuodon muuttamisesta oppimislähtöiseen opetukseen.

Voidaan puhua myös käänteisestä oppimisesta. Siinä siirrytään opettajakeskeisyydestä opiskelijakeskeisyyteen. Kyseessä on merkittävä muutos opetustyyliissä. Opettaja kehittää opetusmetodejaan ja lähestymistapojaan vastaamaan nykyaikaisia oppimistarpeita ja tavoitteita. Oppimislähtöisen opetuksen idea on, että opettaja pyrkii kannustamaan opiskelijaa aktiiviseen osallistumiseen, tiedon rakentamiseen ja asettamaan hänen omat oppimistavoitteensa ja näin edistämään jokaisen yksilön oppimista. (Koli 2017, 12.)

VATI-koirakoulutuksen linjakkuutta arvioitaessa huomio kiinnittyy siis itse opiskelijaan, asioiden syvälliseen ymmärtämiseen sekä soveltamiseen, oppimisen kehittämiseen sekä jatkuvaan osaamisen arviointiin. Linjakkaan koulutuksen tunnusmerkistönä olevat opetuksen toteutus- ja arviointitavat tukevat myös opinnäytetyöni oppimiselle asetettuja tavoitteita.

Kyse on pitkälti yksilön oppimaan oppimisen taidosta ja siihen aktivoimisesta. Oppimaan oppimisen taidon määrittelyyn on monta tapaa. Se voi olla tilanteena esimerkiksi sellainen, missä uuteen oppimistilanteeseen saapuu henkilö ensimmäistä kertaa ja siinä hän pystyy arvioimaan, miten kyseistä tilannetta tai asiaa voisi alkaa tarkastella sekä mistä ja

miten tietoa voi etsiä tai kasata. Siihen liittyy myös kyky ajatella ja seurata eli reflektoida omaa tavoitteellista oppimistaan ja kyky sitoutua oppimiseen. Hän myös tiedostaa omaa oppimistaan ja sitä mitkä tekijät siihen vaikuttaa.

Näiden lisäksi hän kykenee ottamaan vastaan oppimishaasteita ja jatkamaan työskentelyä myös silloin, kun tehtävät ovat vaikeita. Pitää osata myös kohdata ja käsitellä pettymykset, joita opiskellessa voi tulla. Myös kyky iloita ja nauttia omien tunteiden kautta uusista haasteista, oppimisesta ja omasta osaamisesta kuuluu oppimaan oppimiseen. Tunteita ja älykästä toimintaa säätelevät järjestelmät ovat läheisessä vuorovaikutuksessa. (Lonka 2014, 133.)

Moni varmasti tunnistaa itsestäänkin, miten tunne ja tunnereaktiot saattaa viedä mennessään. Sen seurauksena toiminnasta tulee automaattista ja siitä puuttuu tietoisuus. Tunteista voi tulla meidän vastustajiamme, mikäli niitä ei kyetä liittämään osaksi tietoisuuttamme. Tunteet ovat taitolaji ja niillä on tärkeä merkitys työhyvinvointiin ja vuorovaikutukseen. Nykymaailma on täynnä ihmiselle tarjottavia ärsykyitä. Se vaatii kuormituksen kestävyyttä niin älyllisesti kuin tunnetasolla. Yhteenvetona, oppimaan oppimisen vaikuttimina on sekä ajattelu että tunteet. Nämä tekijät nopeuttavat oppimista ja siksi näihin kannattaa kiinnittää huomiota. (Lonka 2014, 134.)

4.1 MOTIVAATIO

Selvää tietysti on, että motivoituneena oppii parhaiten. Silloin kun koet, että kyseisen asian opiskelu edesauttaa sinun omiin tavoitteisiisi pääsyä, keskität energiaasi huomattavasti tehokkaammin tarvittavan tiedon etsimiseen tai kasaamiseen. Samoin kiinnostus omien opintojen reflektointiin kasvaa. Näillä kaikilla on oppimaan oppimista tehostava vaikutus silloin kun motivaation lähde on riittävän vahva. Motivaatio ohjaa sitä, miten koemme oppimistilanteen. Se auttaa meitä suhtautumisessa opittavaan asiaan. (Lonka 2014, 167.)

Jos koet tehdessäsi onnistumisen iloa ja se palkitsee sinua, tuottaa se toisin sanoen mielihyvää sinulle, olet sisäisen motivaation ytimessä. Jos vastaavasti erilaiset palkkiot tai rangaistukset saavat sinut aktiiviseksi, toimit ulkoisten motivaatio tekijöiden avulla. Paine, on se sitten aikapaine tai jokin muu, on eräs merkittävimmistä motivaation kasvattajista. Tilanne voidaan nähdä jonain pakottavana syynä tutustua erilaisiin asioihin. Tässä on

myös mahdollisuus ulkoisen motivaation muuttua sisäiseksi. Joka tapauksessa suhtautuminen ihmiseen siten, että osoitetaan hänen olevan pystyvä yksilö, on paras tapa huolehtia motivaatiosta. Myös kyseisen yksilön tunne siitä, että on merkittävä osa ryhmää ja kykenee mielestään auttamaan ja tukemaan ryhmän muita jäseniä, on tärkeä motivaation lähde. (Lonka 2014, 167.)

Koulutuksen linjakkuuden nykypäivän haasteita on selvitä siitä kaikesta valtavasta tiedon määrästä, jota tietoyhteiskunnassa on tarjolla. Maailma muuttuu nopeasti ja tieteellisen tutkitun tiedon määrä lisääntyy koko ajan. Ne ovat nykyopiskelijalle ja opettajalle suuria haasteita.

Opettajana pitää myös pystyä kyseenalaistamaan ja pohtimaan mikä on sellaista tietoa mistä itse tai opiskelija hyötyy. Opettajalla on vastuu halutun tiedon vastaanottamisesta, tulkinnasta ja muokkaamisesta omien kokemusten pohjalta ennen kuin jakaa sen opiskelijoille. Koulutuksen linjakkuus ja yksilön kehittyminen ilmenee varsin selkeästi siten, että opiskelija ei ainoastaan osaa toistaa lauseita, kuten opettaja sanoi, vaan hän on myös sisäistänyt asian kuvailemalla sitä omin sanoin.

Linjakkuus tarkoittaa myös sitä, että opintojen kokonaisuuden tulee muodostaa looginen jatkumo, jossa oppiminen ja osaaminen kehittyvät systemaattisesti koko opintojen ajan. Tässä suunnitteluprosessissa keskeisessä roolissa on opetussuunnitelmatyö. Yhteisen suunnittelun avulla luodaan selkeä käsitys siitä, millaista osaamista halutaan koulutuksen kuluessa kehittää ja miten yksittäiset opintojaksot edistävät näiden tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteena on varmistaa, että opintojaksot muodostavat saumattoman kokonaisuuden ja tukevat oppimisprosessin jatkuvuutta. (TUNI 2020.)

Linjakkuuden varmistaminen, päällekkäisyyksien poistaminen ja kuormittavuuden huomiointi vaikuttavat vahvasti opiskelijoiden motivaatioon ja opintoihin sitoutumiseen, ollen näin myös merkittävässä asemassa opiskeluhyvinvoinnin tukemisessa. (TUNI 2020.)

Osaamisen arviointi kuuluu olennaisena osana linjakkaaseen koulutukseen. Arvioinnin työkaluna toimii vertaaminen, ei kuitenkaan toisiin opiskelijoihin, vaan asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin tulee olla reilua, oikeudenmukaista, luotettavaa, läpinäkyvää, oppimaan motivoivaa ja opiksi ottamisen sallivaa. Arvioinnin tulisi tapahtua ihmisarvoa kunnioitta-

vasti, vuorovaikutustaitoja hyväksi käyttäen ja eettisen ajattelun lähtökohdista. Eettisyydessä pitää muistaa, että olemme tekemisissä toiselle ihmiselle ehkä hyvinkin tärkeiden asioiden kanssa. (Hannula 2020.)

Tarkoituksenmukaisen oppimisen, osana linjakasta koulutusta, tulisi tarkoittaa VATI-koirakoulutuksessa keskittymistä niiden keskeisten toimintamallien omaksumiseen, joita on mahdollista toteuttaa myös itse työtilanteissa.

5 TEHTÄVÄLLE VALMISTAUTUMINEN, VIREYSTILA JA HENKINEN SUORITUSKYKY

Tuleville tehtäville valmistautuminen alkaa työvuoroon valmistautumisella. Nukuttuasi hyvin ja syötyäsi terveellisesti ennen töihin lähtöä pystyt poistamaan tai ainakin vähentämään alivirittyneisyyteen liittyviä riskitekijöitä. Niin stressireaktio kuin ali- tai ylivirittyneisyys aiheuttavat huonoa tilannetajua (Åhman & Gustafsberg 2017, 13).

Henkinen valmistautuminen kasvattaa toimintakykyä ja valmistautumisen laatu vaikuttaa suorittamisen laatuun. Muita valmistautumisen osatekijöitä voivat olla varusteiden kunto, mielikuvien rakentuva vaihtoehtokartoitus jo hankitulla kokemuspohjalla ja siihen liittyvä työmuistin kapasiteetti sekä tiedonkäsittely- ja ongelmanratkaisukyky, informaation määrä, aikapaine, sosiaalinen paine, keskittyminen, toimijan (operaattori) omat arvot. Tunnistatko itsesi riskiä ottavaksi vai riskiä välttäväksi ihmistyyppiksi? Tällä on merkitystä siihen, miten me suhtaudumme tehtävän mahdollisiin lopputuloksiin. Kaikkien aiemmin mainittujen seikkojen perusteella on tärkeää toimia rationaalisesti saavuttaakseen mahdollisimman hyvän lopputuloksen. (Åhman & Gustafsberg 2017, 40.)

Opinnäytetyöni käsittelee aihetta, jonka toimintaympäristö on usein yksi kenttätoiminnan haastavimmista. Jo pelkkä olosuhde voi aiheuttaa stressiä, epävarmuutta ja jopa pelkoa tehtävän suorittamisen aikana. Stressillä on kiistaton vaikutus havaintoihin, päätöksentekoon ja itse toimintaan.

Åhman ja Gustafsberg (2017) kertovat, kuinka stressitilanne aiheuttaa virhetulkintaa uhan vähentämiseksi; kaikki toiminta tukee juuri uhan vähentämistä. Tästä syntyvät ne tilanteet, jotka voivat vaarantaa koko tehtävän hoidon. Stressin vaikutuksia tilannetajuun on myös tutkittu. Stressi luo henkistä painetta ja kun se kasvaa tarpeeksi suureksi, tuottaa

se meidän tilannetajuumme toimintaa, jotka ovat alttiita virheille. Tämä voi johtaa harkitsemattomiin, jopa työturvallisuutta vaarantaviin päätöksiin. Siksi meidän tulisi kiinnittää huomiota työssämme myös stressin säätelyyn ja sen hallitsemiseen.

Tilannetaju on siis mahdollista menettää stressin vuoksi, mutta pelastuksena sitä on mahdollisuus kehittää, kunhan vain ymmärtää mekanismin, mikä sitä heikentää. Operaattorin kokemat uhkaavat tilanteet, myös maastossa, ovat niitä tilanteita, joissa tätä tapahtuu.

Kuten todettu, vaarallisen henkilön jäljestystehtävä on lähtökohdiltaan haastava ja vaativa tilanne. Koiranohjaaja on erityisen paineen alla, koska hänestä ja hänen koiransa onnistumisesta on kiinni, pystyykö toimintaryhmä suorittamaan sille annettua tehtävää eli lähtökohtaisesti selvittämään etsittävän henkilön kulkeman reitin. Tällaisen tehtävän kohdalla mieli voi alkaa tuottaa suorittajille todennäköisesti pelon, jännityksen ja epävarmuuden tunteita. Nämä pitää itsestään tunnistaa, jotta siitä syntyvää kuormaa voidaan vähentää.

Ilman omaa kokemuspohjaa siitä, mitkä ovat ne henkilökohtaiset etukäteiset varoitukset tähän tilaan joutumisesta, on meillä entistä kovempi työ pyrkiä vähentämään tätä mielen kuormaa. Ihmiskeho tottuu ja sopeutuu monenlaisiin muutoksiin. Oman mielen kuormitustilaa ei ole helppoa tunnistaa, jos sitä on kestänyt pitkään. Keho on näin ollen tottunut ja hyväksynyt kuormituksen osaksi normaalia olotilaa.

Vaativalla ja mahdollisesti pitkäkestoisella tehtävällä mielen kuorman vähentäminen on tärkeää. Miten se onnistuu? Keskeistä tässä on stressin sietämiseen ja hallitsemiseen liittyvä tottuminen ja kokemusten kautta tuleva itseluottamuksen kasvaminen, aivan kuten huippu-urheilija tottuu sietämään lihaksissaan maitohappoa ja viemään suorituksensa loppuun saakka huonosta olostsa riippumatta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että harjoituksissa pitäisi pyrkiä aika ajoin pois omalta mukavuusalueelta, haastaa niin itseään kuin koiraansa ja saada näiden kokemusten kautta kasvatettua itseluottamusta siihen, että annetut tehtävät voidaan suorittaa onnistuneesti.

Henkisesti haastavien tilanneharjoitusten suunnittelu ja niissä oman vireystilan säätelyyn keskittyvien osa-alueiden toteuttaminen ovat erittäin tärkeitä harjoitusmuotoja tilannetajun kehittämiseksi. Stressin hallinnasta puhumista on vähennetty, koska stressitermin on todettu itsessään lisäävän stressiä. Sen sijaan on suositeltavaa käyttää termiä vireystilan hallinta.

Havaintovirheet muodostavat merkittävän haasteen poliisityössä. Voisin luetella aiheesta lukuisia esimerkkejä omankin uran varrelta. Tilannetajun heikentyessä on tyypillistä unohtaa esimerkiksi etsittävän henkilön tuntomerkit ja niitä pyydetään toistamaan useita kertoja. Tästä huolimatta epämääräisiin päätelmiin perustuvat havainnot tuntomerkeistä voivat pahimmillaan johtaa sekä oman että vastapuolen kohtalokkaisiin seurauksiin.

Havaintovirheiden yhteys tilannetajuun ja stressiin on selkeä. Siksi mielestäni on tärkeää ymmärtää mikä merkitys selkeällä tilannetajulla työssämme on. Havaintojen laatuun vaikuttaa sen hetkinen näkökykymme. Kovan stressin alla sydämen sykkeemme voi nousta lepotilassakin 150 lyöntiin/minuutissa. Näin kova sydämen toiminta alkaa tarvita lisähapetta pystyäkseen tehokkaasti suorittamaan sille kuuluvaa tehtävää.

Tällaisessa tilanteessa yksi ihmiskehon fysiologisista toiminnoista on alkaa vähentää happea silmän verkkokalvon ulkokehältä. Tästä seuraa se, että näkösektorimme kapeenee, emmekä enää normaaliin tapaan havaitse sellaisia asioita ympärillämme, joita normaalioloissa havaitsisimme. Ja kuten sanottu, heikot tai puutteelliset havainnot voivat johtaa ei-toivottuun lopputulokseen.

Maastotoiminnassa usein esiintyvä jäljestävän ryhmän pakonomainen tarve saada etsittävä henkilö kiinni nopeasti, kasvattaa tehtävään liittyviä riskejä merkittävästi, kun kohteena on vaarallinen henkilö. Tämä koskee usein myös muita toimijoita samaisella kiinniotto tehtävällä. Näissä suunnittelemattomissa ratkaisuisissa tunteet ja niiden hallitsemattomuus ovat usein toiminnan laukaisevia tekijöitä.

Liedon arvokuljetusryöstön yritys lokakuussa 2007 (Iltasanomat 2007) käy hyvästä esimerkistä. Siellä maastoon sijoitettu sulutus ryhmä lähti suunnitelmien vastaisesti liikkeelle ilmoittamatta ratkaisustaan muille ja tämä oli johtamassa siihen, että poliisikoiralle syntyi mahdollisuus purra yön pimeydessä maastossa vastaan tullutta kollegaa. Siltä onneksi vältyttiin hyvän tuurin ansiosta.

Myöhemmin käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että tunteet eivät olleet pysyneet sulutusryhmällä kurissa, rationaalinen ajattelu oli puutteellista ja sen seurauksena tuli pakonomainen tarve lähteä liikkeelle. Heillä kiinnisaamisen halu kasvoi liian suureksi eikä kyetty enää hahmottamaan kokonaisuutta ja liikkeelle lähdön vaikutuksia muiden toimijoiden tekemiseen.

Voimakkaat tunteet ja etukäteen suunnatut vahvat ennako-oletukset saattavat vääristää tilanteen lukemista. Omien ja toisten tunnetilojen tiedostaminen, oman kokemuksen säätelyn taito ja toisten kokemuksiin vaikuttaminen määrittävät, mitä missäkin tilanteessa huomaamme, koemme ja tulkitsemme. (Åhman & Gustafsberg 2017, 51)

Hyvän tilannetajun muodostumiselle on olemassa kolme tekijää. 1. Runsaat ja mahdollisimman tarkat havainnot 2. Hyvin havaintojen pohjalta tehtävät tarkoituksenmukaiset johtopäätökset 3. Johtopäätösten perusteella toteutettava tehokas toiminta. Edellä mainituista osatekijöistä muodostuu se perusrunko, joka auttaa myös maastossa työskenteleeseen. Toisin sanoen, kun kykenen tekemään paljon tarkkoja havaintoja, koskee ne sitten toimintaympäristöä, muita toimijoita, koiraa tai itseä, on niistä syntyvillä johtopäätöksillä iso merkitys siihen, miten me tilanteessa voisimme toimia mahdollisimman tuloksellisesti. (Åhman & Gustafsberg 2017, 32.)

Vireystilalla on selkeä yhteys henkiseen suorituskyykyyn ja kyykyyn aivokapasiteetin mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön myös vaikeassa tilanteessa. Nämä toiminnot ihmiskehossa syövät paljon energiaa ja siksi kyseiset seikat tulisi tehtävälle nimetyin tilannejohtonkin ottaa huomioon myös vaarallisen henkilön jäljestystehtävällä silloin, kun arvioidaan ryhmän toimintakykyä ja tehtävälle varattuja resursseja.

Tilannejohton reaaliaikainen suorituskyykyyn seuranta ei maastotehtävillä ole yksinkertaista, koska tilannejohto ei poliisin operatiivisten toimintasuunnitelmien mukaan pääsääntöisesti lähde maastoon. Suorituskyykyyn tarkkailun päävastuu omasta toimintakyvystä on itse tehtävää suorittavalla toimintaryhmällä, sen yksittäisellä jäsenellä. Oman suorituskyykyyn tarkkailu, sen tehokas käyttö ja varsinkin omien rajojen ymmärtäminen ovat seikoja, joita aina ei tule huomioitua tai tunnistettua. Ryhmän koiranohjaajalla on vastuu tiedostaa ja tarkkailla itsensä lisäksi myös koiransa suorituskyykyä. Väsyneellä koiralla jäljestäminen ja sen vuoksi riski jäljen hukkaamisesta voivat nekin hankaloittaa tehtävän suorittamista.

Resilienssillä on myös suora yhteys suorituskyykyyn. Resilienssi eli henkinen kestävyys tai joustavuus liittyy sopeutumiseen, suorituskyykyyn sekä palautumiseen. Se on myös työkalu, kun ihmismieli yrittää sopeutua koettuihin vastoinkäymisiin ja riskeihin. (Åhman & Gustafsberg 2017, 24.)

Reflektointi on olennainen osa toiminnan kehittämistä. Sen laatu vaikuttaa tulevien tilanteiden ratkaisemiseen, myös siihen kokeeko joku toimijoista luottamuspulaa. Se voi olla koira, koiranohjaaja tai operaattori tai useampi samaan aikaan. Olennaista on, miten jälkiarviointi hoidetaan, koetaanko se onnistuneeksi vai epäonnistuneeksi, hyväksymmekö lopputuloksen ja miten me selitämme tapahtumat itsellemme, laittaako koiranohjaaja mahdollisen epäonnistumisen vain ja ainoastaan koiran syyksi ja pelastaa sillä omaa mainettaan. Avoin ja läpinäkyvä jälkiarviointi vaatii ammattitaitoa ja tahtoa kehittyä entistä paremmaksi.

Omaehtoainen, huolellisen jälkiarvioinnin tarve itselle syntyi Liedossa tapahtuneen rahan- kuljetus ryöstön yrityksen (Iltasanomat 2007) yhteydessä, jossa poliisi sai estettyä hyvin valmistellussa operaatiossaan kyseisen yrityksen. Vaikka operaatio sujui ilman ennakoitua tulitaistelua, jätti se itselle muutamia avoimia kysymyksiä, joihin hain vastauksia melko pitkään.

Silmieni edestä karkuun päässyt yksi tekijä sai minut pohtimaan olisiko siinä tilanteessa ollut toisin toimimisen mahdollisuutta. Suorittamani toisen tekijän kiinniotto pakenijan vieressä ei ainakaan edesauttanut paon estämisessä, mutta muistan pohtineeni missä olivat muut kiinniottajat tuolla hetkellä. Jälkiarviointia kaipasi myös se, miksi operaatiossa mukana ollut koirani oli kiinniottohetkellä paikassa, josta en voinut sitä hakea tuekseni ja kenties sillä estää paon.

Vaikka tekijät tiedettiin erittäin vaarallisiksi, valkeni asioiden todellinen laita vasta hieman myöhemmin. Tilanteen jo rauhoituttua ja tekijöiden autoa tarkastettaessa, löytyi autosta erittäin vaarallista aseistusta sekä räjähteitä, myös kyseisen pakenijan jalkatilasta. Nämä synnyttivät lisäkysymyksiä siitä, mitä jos näitä aseita tai räjähteitä olisi alettu käyttää samaan aikaan kun itse olin työllistetty toisen henkilön kiinniotossa.

Toimintaryhmä, jonka jäsenenä silloin työskentelin, kävi tapahtumia seikkaperäisesti läpi omassa jälkiarviointitilaisuudessaan. Kokemukset siitä olivat merkittäviä uran jatkoa ajatellen ja saimme kysymyksiimme hyväksyttäviä vastauksia, eikä luottamuspulaa oman näkemykseni mukaan syntynyt suuntaan tai toiseen ja suoritimme monia onnistuneita operaatioita samalla miehityksellä siitä eteenpäinkin.

Tulevaisuuden suunnitelmiini kuuluu tutkia, miten ihmisen vireystilan ja henkisen suorituskyvyn muutokset vaikuttavat koiran käyttäytymiseen. Erityisen mielenkiinnon kohteena ovat ne keinot, miten me ihmisinä voimme edesauttaa vähentämään koirien kokemaa negatiivista stressiä, parantamaan sen myötä niiden suorituskykyä ja elinolosuhteita. Tavoitteenani on edesauttaa koirien säilymistä työkelpoisina koko uransa ajan, joka on tarkoitettu noin kymmenvuotiseksi.

6 LAINSÄÄDÄNTÖ JA OHJEET

Poliisilaki on poliisin toimintaa koskeva yleislaki ja se sääntelee keskeiset toimivaltuudet oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamiseksi. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito sekä rikosten ennalta ehkäiseminen ovat poliisin perustoimintoja. Laissa esiintyvien vähimmän haitan periaatteen (**PoIL 1:4 §**) ja suhteellisuusperiaatteen (**PoIL 1:3 § ja 6 §**) tulee toteutua mahdollisimman hyvin myös vaarallisilla ja vaativilla tehtävillä. Opin- näytetyöni viitekehukseen liittyy olennaisesti myös väkivallan uhka. Näihin uhkaaviin tilanteisiin on poliisilla käytössään lain tuoma toimivalta. **Poliisilain 2 luvun 17–20 §:ssä** sää- dellään voimankäyttöoikeudesta.

Vaikka poliisi voimankäyttötilanteissaan pyrkiikin toimimaan voimankäyttönormiston sallimissa rajoissa ja täten pitämään tilanteen omassa kontrollissaan, ei se aina ole poliisin päätettävissä oleva asia. Maasto-olosuhteiden tuomat haasteet havaintojen teossa ja poliisin toimenpiteiden kohteeksi joutuneen henkilön motivoituneisuus sekä henkilökohtaiset taidot toimia maastossa, voivat aiheuttaa kohtaamistilanteessa välittömän hätävarjelutilanteen. Hätävarjelutilanteet koskevat oikeushyvän suojelemista siihen kohdistuvaa oikeudetonta hyökkäystä vastaan. Useimmiten kyse on joko oman tai toisen hengen ja terveyden suojelemisesta.

Hätävarjelua säätelevässä **rikoslain 4 luvun 4 §:ssä** sanotaan, että aloitetun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet.

Käytännössä nämä ovat niin nopeita, vaarallisia ja yllätyksellisiä tilanteita, että poliisilla ei ole aikaa neuvoin, kehotuksin tai käskyin asiaan vaikuttaa, vaan tilanteeseen puututaan

välittömästi niillä keinoin, joita tilanteessa on mahdollista käyttää. Myöhempään tarkasteluun jää se, oliko puolustuksessa ylitetty hätävarjelun rajat. Tässä arvioinnissa otetaan huomioon hyökkäyksen vaarallisuus ja tilanteen yllätyksellisyys sekä joitakin muita arvioinnin kokonaisarvosteluun vaikuttavia tekijöitä.

Poliisihallituksen ohje POL-2017-1334 poliisin operatiivisen kenttätöiminnan perusteista ja sen saman niminen liite linjaa hyvin kattavasti kentällä tapahtuvaa toimintaa ja antaa vastauksia muun muassa määritelmiin, lainsäädäntöön, johtosuhteisiin, työturvallisuuteen kuin taktiikoihin. Se toimii siis hyvänä kivijalkana myös maastossa tapahtuvien tilanteiden hoidossa.

Työturvallisuuslain 1§:n mukaan lain tarkoitus on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Se pyrkii myös ennalta ehkäisemään sekä torjumaan työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä tai työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja. Vaarallistenkin tehtävien peruspykälä, johon työsuunnittelun ja operatiivisen toiminnan tulee nojata.

Työturvallisuuslain 11§ käsittelee erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä. Sen mukaan, mikäli työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa, tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä tai tällaisen työntekijän välittömässä valvonnassa muu työntekijä. Muiden henkilöiden pääsy vaara-alueelle on tarpeellisin toimenpitein estettävä.

Kyseinen pykälä antaa raamit niille vaativille ja erityistilanteille, minkä suorittamisen edellytyksenä on annettu koulutus. Samaan pykälään perustuen operatiivisissa toimintasuunnitelmissa voidaan kieltää tehtävälle osallistumasta niiden viranhaltijoiden, joilla ei ole vaadittavaa koulutusta tehtävän hoitamiseksi mahdollisimman työturvallisesti. **Valtioneuvoston asetus poliisista 10§** edellyttää myös, että valtio on varustanut poliisimiehen tehtävien edellyttämällä voimankäyttö- ja suojavälineillä. Jos näin ei ole, voidaan kiello työn suorittamiselle asettaa myös tällä perusteella.

Kriittisten tilanteiden jälkitoimet ovat työturvallisuuslain mukainen työsuojelun keino edistää henkilöstön hyvinvointia työyhteisössä (intra). Opinnäytetyötäni käsittelevä aihe sen

vaarallisuusnäkökulmasta katsottuna, on omiaan lisäämään tarvetta jälkitoimille. Kokeukselliset purkukeskustelut, työhyvinvointikeskustelut oman esimiehen kanssa sekä valtakunnalliset posttraumatyöpajat ovat esimerkkejä työnantajan työsuojelun keinoista.

7 AIKUISEN OPPIMINEN JA SEN ERITYISPIIRTEET

Aikuisoppijat ovat hyvin heterogeeninen ja osaamistasoltaan kirjava ryhmä. Kuten todettua, oppiminen on elinikäistä. Aivot oppivat koko ajan halusimme tai emme. Ihmisellä on myös tietoiseen oppimiseen mahdollisuus, mutta se perustuu henkilön omaan aktiivisuuteen ja sisäiseen motivaatioon. (Paane-Tiainen 2000, 11,15.) Aikuisopetusta käsitellessä voidaanakin puhua lähtökohtaisesti sisäisen motivaation voimasta. Sitä sääntelee ihmisen omat tarpeet. (Ruohotie 1998, 39.)

Ulkoisilla motivaatiotekijöillä on aikuisen oppimisessa vähäisempi merkitys. Ulkoisen motivaation vaikuttimet ovat yksinomaan ulkoisia, esimerkiksi ympäristöstä johtuvia. Aikuiset ihmiset alkavat oman päätäntävällän ja itsenäisyyden kasvaessa opiskella niitä asioita, joita todellisuudessa haluavat ja joiden myötä positiivisen oppimisen kautta kokevat yhä enemmän onnistumisen elämyksiä. Tällä tavoin opiskelu auttaa ihmisiä henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa (Ruohotie 1998, 38–39.)

Aikuisten oppiminen on usein yleissivistyksen laajentamiseen sekä uteliaisuuden tyydyttämiseen liittyvää oppimista ja se suuntautuu usein sellaiseen, mikä koetaan välittömästi hyödylliseksi. Sille on ominaista liittyä senhetkiseen elämäntilanteeseen. Oppiminen lisää hyvinvointia ja tukee ihmisenä kasvua. Oppimisesta on hyvä tiedostaa, että se ei ole pelkkään tiedon hankintaa ja uuden oppimista, vaan siihen liittyy myös aivoja huoltavaa toimintaa. Myös tästä syystä oppiminen on tärkeää aikuisellekin, emmehän me halua, että aivomme surkastuvat pelkkien arkirutiinien parissa.

Aikuisen oppimisen erityispiirteenä on kokemus, jota aikuinen voi hyödyntää omissa oppimisprosesseissaan. Ihmisen kokemus on muodostunut itse kunkin elämäntilanteista ja todellisuuksista, joita niihin on sisällytetty. Kokemuksen karttuminen mahdollistaa kriittisen ajattelun. Aikuiset kykenevät paremmin arvioimaan tiedon oikeellisuutta ja soveltamaan sitä käytännössä. He voivat yhdistää uutta tietoa ja taitoa jo olemassa olevaan elämäkokemukseen, mikä edistää jatkuvaa kehitysprosessia. (Paane-Tiainen 2000, 22.)

Aikuisen oppimiselle on ominaista myös resilienssi, joka viittaa muutosjoustavuuteen ja itseohjautuvuuteen (Åhman & Gustafsberg 2017, 25). Tämä mahdollistaa opettajan roolin kokonaisvaltaisen vähentämisen ja keskittymisen joustavasti motivoimaan ja tukemaan oppijaa hänen tavoitteidensa saavuttamisessa.

Oppimista pidetään usein tiedon käsittelynä, ja oppija nähdään erilaisena tiedon käsittelijänä, joka vastaanottaa tietoa, tekee havaintoja, tulkintoja ja aktiivisesti kehittää itseään. Oppiminen alkaa sitoutumisesta tapahtuvaan toimintaan ja tavoitteiden määrittelystä. Tätä seuraa oppimistavan suunnitteluvaihe, jonka yhteydessä myös määritellään toteutustavat. Oppimisen seurauksena syntyy ajatuksia ja selityksiä, jotka muodostavat oppijalle toimintaa ohjaavia malleja. (Paane-Tiainen 2000, 51.)

Erityisesti aikuisen kohdalla uuden tiedon omaksuminen nähdään aina riippuvaisena aiemmasta tiedosta. Reflektointi on oppimisen keskiössä. Siinä toimintaa arvioidaan ja kontrolloidaan saaden aikaan syklisen oppimisprosessin. Mitä enemmän ihminen reflektoi, sitä enemmän hän pystyy tekemään tietoisia ja päteviä arvioita. Tässä aikuiset ovat nuoria tehokkaampia. Reflektio alkaa hämmennyksestä, epäilystä tai merkityksellisestä kyselemisestä ja päättyy toimintaan, joka usein johtaa uuteen oppimiseen. (Paane-Tiainen 2000, 51–52.)

Aikuinen pystyy olemaan itsenäinen. Aikuisen oppimisessa itsenäisyys tarkoittaa kykyä suunnitella ja ohjata omaa oppimistaan. Aikuisoppimisen piirteenä on informaation työstäminen ja tuottaminen kirjallisessa muodossa. Myös silloin kun riittäisi käsin tekemisen taidot. Tämä on yksi tapa reflektoidussa työskentelyssä. Kirjoittamisella oppimisen työkaluna on kaksi merkitystä. Se on tapa osoittaa oppimisen edistymistä. Tämän lisäksi se on itsessään oppimismenetelmä. Kirjoitettaessa mahdollistuu harkitumpi ja syvällisempi pohdinta ja se suo tilaisuuden parempaan ilmaisuun, joka taas edistää ymmärretyksi tulemistä. (Paane-Tiainen 2000, 69.)

8 MILLAINEN ON HYVÄ OPPIMATERIAALI

Hyvän oppimateriaalin tunnusmerkkejä ovat pedagogisesti korkea laatu ja suunnittelu, joka vastaa oppimistavoitteita. Muussa tapauksessa sen soveltuvuus opetus- ja opiskelukäyttöön on heikko, eikä se motivoi opettajaa tai opiskelijaa käyttämään kyseistä materiaalia. Hyvä oppimateriaali helpottaa oppijaa ymmärtämään uutta tietoa ja taitoja entistä

paremmin. Opetushallituksen E-oppimateriaalin laatukriteereissä mainitaan, että laadukkaalla oppimateriaalilla tarkoitetaan sellaista materiaalia, mikä tukee oppimista ja tarjoaa työhön pedagogista lisäarvoa. (Opetushallitus 2021.)

Pedagoginen lisäarvo ilmenee siinä, että oppimateriaalin luomiseen on hyödynnetty nykyaikaisia menetelmiä ja uusinta tutkittua tietoa. Oppimateriaalin tulisi toimia opiskelijan apuna uuden tiedon omaksumisessa ja opettajan työn kehittämisessä. Hyvä oppimateriaali on myös monipuolista ja joustavaa, ottaen huomioon erilaiset osaamistasot ja uusimpien järjestelmien vaihtelevan tuntemuksen. Tämän vuoksi tarvitaan pedagogisesti erilaisia oppimateriaaleja. Yhteisenä ajatuksena laadukkaasta oppimateriaalista on kuitenkin se, että materiaali tukee oppijan tietoista ajattelua sekä hänen aktiivista toimintaansa. (Opetushallitus 2021.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on toimia oppilaitoksen opetuksen työkaluna, mutta yhtä lailla olla jo kentällä toimivien partiokoiranohjaajien ja VATI-ryhmien jäsenten käytössä. Hyvän pedagogisen oppimateriaalin tunnusmerkkinä on se, että se on kaikkien sitä tarvitsevien saatavilla ja siitä löytyy vuorovaikutteisuutta käytännön harjoitusten avulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että materiaali on koottu selkeään ja loogiseen järjestykseen ottaen huomioon opetuskokonaisuus. Materiaalissa pyritään havainnollistamaan koulutuksen teemoja ja käymään läpi niitä seikkoja, jotka vaikuttavat työturvallisen lopputuloksen saavuttamiseen.

Useisiin osioihin on liitetty kirjallisen esityksen jälkeen videoesitys, missä konkreettisesti näytetään, kuinka harjoitus on tarkoitus toteuttaa. Oppimateriaali on käyttäjäystävällinen ja sieltä on helppo löytää kulloinkin tarvittavat opetettavat asiat. Esteettömyys on myös huomioitu produktin laatimisessa. Väliotsikoin rakennettu materiaali tuo selkeyttä ja tukee näin esteettömän materiaalin vaatimuksia. Oppimisympäristöjen vaihtuessa helppolukuisuus, loogisuus ja käytettävyys korostuvat ja luovat mahdollisuuksia materiaalin käytölle paikasta riippumatta.

Produktissa on huomioitu myös muunlainen käyttö esimerkiksi luentojen muodossa, joissa kohderyhminä voivat olla esimerkiksi johtokeskuksen työntekijät, poliisin päällystön kuuluva henkilöstö tai poliisin kenttäjohtajat. Tällöin osaa produktista voi käyttää runkona omissa luentoesityksissä, tai produktista voidaan kasata pienempiä kokonaisuuksia eri kohderyhmiä huomioiden. Produktin videot tuovat syvyyttä opetettaville osa-alueille.

Käytännön työhön liittyen videot tuovat teorian käytännön merkityksen havainnollisesti esille. Ryhmätoiminnassa tarvittavaa oikea-aikaisuutta ja taktikointitaitoa voidaan korostaa videoiden avulla. Lisäksi videot ovat hyödyllinen väline esitetyn ja opetetun asian havainnollistamisessa ja jäsentelemisessä. Lisäksi videot ovat hyödyllinen väline esitetyn ja opetetun asian havainnollistamisessa ja jäsentelemisessä.

Matleena Laakso (2021) opastaa YouTube opetusvideollaan - Ohjeita ja sovellusvinkkejä videoiden tekijälle, millainen on hyvä opetusvideo. Aluksi hän kehottaa miettimään, miksi teet videon, mitä lisäarvoa se tuo. Laakso korostaa videoiden selkeyttä ja innostavuutta. Hän opastaa laatimaan siitä ytimekkään ja karsimaan kaikki tarpeeton pois. Videon maksimi pituus saisi olla enintään kuusi minuuttia. Videoiden tekemisessä tulee huomioida myös visuaalinen ilme, mutta se ei saa viedä sisällöltä huomiota. Tämän produktin videot ovat kestoltaan maltillisia ja opiskelijakeskeisiä.

8.1 OPPIMATERIAALIN SAAVUTETTAVUUS

Saavutettavuus pyrkii siihen, että kaikilla ihmisillä, myös toimintarajoitteisilla, olisi mahdollisuus käyttää ja ymmärtää erilaisia verkkosivuja, huone- tai muita tiloja sekä tuotteita. Ihmisen ikä, vamma tai muukaan erilaisuus eivät saisi olla esteenä sille, että hän pystyisi saamaan yhteiskunnan tarjoamia palveluita, olivat ne sitten tietoverkossa tapahtuvia tai muita palveluita. Palveluiden esteettömyys tarkoittaa myös oppimiseen liittyvien esteiden poistamista. Hyvin laadittu oppimateriaalin sisältö lähtee erilaisuuden ja moninaisuuden huomioimisesta. (ESOK.)

Polamkin saavutettavuus perustuu lain vaatimaan asiakirjaan. Niin yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) kuin tasa-arvolaki (609/1986) ohjaavat suunnitelmaa, jolla pyritään varmistamaan tasavertaiset mahdollisuudet kaikille koulumme oppilaille sekä henkilökunnalle. Saavutettavuuden tehostamistoimia ovat viime aikoina olleet verkkosivujen ja intranetin uudistaminen.

Digipalvelulaki (306/2019) velvoittaa korkeakoulut tekemään digitaalisista palveluistaan saavutettavia. Tätä lakia täydentävät Polamkin oppimateriaalin saavutettavuuslinjaukset (POL-2023-51383). Siinä määritellään oppimateriaalit, joita saavutettavuusvaatimukset koskevat. Linjauksissa on myös määritelmät niistä oppimateriaaleista, joita asia ei koske. Produktini on turvaluokiteltua oppimateriaalia, joten saavutettavuuslinjaukset eivät sitä

kaikilta osin koske. Myös esitykseen käytettävien laitteiden osalta on varmistuttava, että ne täyttävät poliisihallinnon tietoturvaan liittyvät vaatimukset. Opinnäytetyötä tulee siis lähtökohtaisesti käyttää poliisin turvallisuusverkossa tai hallinnon tarjoamalla, riittävän suojaustason omaavilla muilla digitaalisilla laitteilla.

Opinnäytetyöni saavutettavuutta olen kuitenkin huomionut työn selkeällä rakenteella ja johdonmukaisuudella. Selkeää rakennetta olen tavoitellut jäsentelemällä aihealueita kapalejain ja otsikoinneilla. Selkeästi nimetyillä otsikoilla on vaivatonta hakea vastausta käsillä olevaan kysymykseen, myös siinä tilanteessa, että käyttäjä käsittelee materiaalia ensimmäistä kertaa. Saavutettavuutta parantaa myös se, että esitetyt asiat kulkevat ajanalla kronologisesti ikään kuin työvaiheesta seuraavaan. PowerPoint tiedoston tekstin ja taustan riittävään kontrastiin sekä kirjainten fonttikokoon olen niin ikään kiinnittänyt huomiota, jotta lukeminen helpottuisi.

Sen varalta, että PowerPoint esitykseen liitetyt videot eivät jostain syystä esityksen aikana toimisikaan, olen kirjoittanut esitykseen tekstiä siten, että suunniteltu koulutus on mahdollista toteuttaa myös ilman videoita. Tekstin lisäksi henkilöiden huomiota on herätelty aiheeseen liittyvillä kuvilla.

Opinnäytetyöni produktiosan ydintä ovat videotallenteet. Laadun takaamiseksi niiden suunnitteluun ja kuvaamiseen on käytetty paljon aikaa. Niissä näkyvät suoritukset on käsitelty ja toteutettu siten, että niissä olisi mahdollisimman vähän tulkinnanvaraa. Paremmen saavutettavuuden työkaluna videoiden pääaiheita on korostettu erilaisin helposti havaittavien ja ymmärrettävien graafisten tehostein. Myös videot on nimetty siten, että niiden sisältö selviää vaivattomasti. Teknologian käytön osalta materiaalia on mahdollista käsitellä niin pöytä- kuin kannettavilla tietokoneilla, tableteilla sekä älypuhelimilla.

9 OPPIMISYMPÄRISTÖT

Oppimisympäristön käsite ei rajoitu vain fyysiseen ympäristöön, vaan siihen liittyy myös sosiaalisia ja psyykkisiä tekijöitä. Lisäksi on olemassa virtuaalisia oppimisympäristöjä erilaisten digitaalisten oppimisalustojen muodossa. Myös kaikenlainen verkossa tapahtuva oppiminen ilman fyysistä opettajaa toimii oppimisympäristönä. Oppimisympäristön huolel-

lisella valinnalla on merkittävä vaikutus oppimisen tehokkuuteen. Parhaimmillaan otollinen oppimisympäristö toimii suurena motivaation lähteenä oppimiselle. On tärkeää kiinnittää huomiota myös siihen, että se luo turvallisuuden tunnetta.

Oppimisympäristöt mielletään usein oppimistilanteiden ulkoisiksi kriteereiksi, jotka määrittävät itse oppimista. Oppimisympäristöjen tarkastelu pelkästään ulkoisilla tekijöillä, rajaa tarpeettomasti kyseistä asiaa ja käsitystä siitä. Asia selkiytyy tarkastelemalla oppimisympäristöjä sekä avoimina että suljettuina. Avoimella oppimisympäristöllä voidaan tarkoittaa arkkitehtuurisia ratkaisuja liittyen opetustiloihin, mutta yhtä hyvin myös jatkuvuuden ja oppimisen eri muotojen hyödyntämistä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa, elävähän oppimistilanteet, ympäristöt ja mallit jatkuvassa muutoksessa. (Rauste-von Wright 2003, 63.)

Avoimessa oppimisympäristössä opetuksen lopullinen suunta tai "päämäärä" ei ole välittömästi määriteltävissä, vaikka yleiset suuntaviivat olisivatkin selkeitä. Avoin oppimisympäristö tarjoaa tilaa avoimuudelle läpi prosessin. Avoimessa oppimisympäristössä keskeistä on jatkuva reflektointi, jotta löydetään oppimisprosessia säätelevät ja siihen vaikuttavat tekijät. Tämä edellyttää sitä, että oppimisympäristöjen toimivuus on koko ajan siihen osallistuvien arvioinnin kohteena. (Rauste-von Wright 2003, 63.)

Suljettu oppimisympäristö on avoimen vastakohta. Siinä on ahtaammin määritelty, miten oppiminen etenee sekä oppimistulosten sisältö. Opetuksen järjestäjällä on asiassa määräysvalta, eikä siihen nähdä tarpeelliseksi osallistaa muita toimijoita. Päähuomio on itse suorituksissa eikä niinkään oppimisprosessissa. Suljettu oppimisympäristö ei taivu aikaan tai paikkaan liittyvissä reunaehdoissa. Avoin oppimisympäristö mahdollistaa aikatauluista vapaan opiskelun. Myöskään maantieteellinen sijainti ei muodostu esteeksi silloin kun toimitaan esimerkiksi samassa virtuaalisessa oppimisympäristössä. (Rauste-von Wright 2003, 64.)

Oppimisympäristössä vaikuttavan työskentelykulttuurin merkitystä sille, mitä on mahdollista oppia, ei voi väheksyä. Avoin, luottamuksellinen ja turvallinen ympäristö madaltaa kynnystä kyseenalaistaa niin omaa, kuin toisen ajattelua ilman pelkoa toimijoiden välisistä konflikteista (Rauste-von Wright 2003, 65.)

Vaarallisen henkilön jäljestäminen opetusaiheena on hyvin käytännönläheistä oppimista. Laadittujen osaamistavoitteiden pääasiallinen oppimisympäristö on luonto ja siellä monet erilaiset olosuhteet vuodenaikojen mukaan. Oppimisympäristönä asuttu alue tulee myös opetuksessa käsiteltyä. Osa opetuksesta tapahtuu luokassa tai muussa teoriaopetukseen soveltuvassa tilassa. Teoriaa voidaan opettaa myös maasto-olosuhteissa, produktin käsittelyn ollessa mahdollista erilaisilla digitaalisilla laitteilla. Harjoituksia kuvataan minkä jälkeen niitä läpikäydään itse- sekä vertaisarvioinnin yhteydessä. Opetusaiheen yhteyteen liittyvinä elementteinä, koirat antavat vankan perustan avoimen oppimisympäristön luomiselle.

10 POHDINTA

Opinnäytetyöhön syventyminen vaati minulta perusteellista paneutumista jokaiseen käsittelemääni aiheeseen, mikä olennaisesti vahvisti ymmärrystäni VATI-koiratoiminnoista. Tämän opinnäytetyön tekeminen on hyödyksi omassa opetustyössäni, erityisesti kun vastaan VATI-koiratoiminnan opettamisesta. Syvällinen perehtyminen eri osa-alueisiin vaikutti myös positiivisesti oppimateriaalin laatuun. Tarkka paneutuminen esimerkiksi työturvallisuusnäkökulmiin ja lainsäädäntöön edisti työn laatuvaatimusten täyttymistä. Lisäksi pidin tärkeänä, että tarkastelin pedagogiikan näkökulmia ja samalla sisäistin tämän työn osaksi oppimisprosessia.

Onnistuin painottamaan opinnäytetyössäni keskeisenä teemana käytettävyyden käsitettä, joka kattaa olennaisen osan koko työn tuotoksesta. Käytettävyyden painotus liittyi olennaisesti omaan opetustyöhöni, opiskelijoiden oppimiseen ja tiedonhakuun, sekä valmiiden VATI-koiranohjaajien tarveharkintaiseen tiedon päivittämiseen. Toisena merkittävänä teemana oli ammatillinen kasvu, joka palvelee niin opettajaa kuin opiskelijoitakin.

Opinnäytetyön tekeminen oli minulle merkityksellinen prosessi, joka tarjoaa tärkeän työkalun omassa opetustyössäni. Työn lähtökohtana oli luoda opetusmateriaalia, jota ei ollut aiemmin loogisesti saatavilla, ja tässä onnistuin ylittämään odotukset. Motivaationi opinnäytetyön tekemiseen oli juuri se ajatus, että työ palvelisi omaa opetuskäyttöäni. Työn edessä ohjasin uutta VATI-koirakurssia, jolloin pystyin hyödyntämään osittaista materiaalia, luomaan uutta sisältöä ja parantamaan käynnissä olevaa kurssia entisestään.

Olen työskennellyt partiokoiranohjaajana viiden vuoden ajan minkä lisäksi olen toiminut poliisin valmiusyksikössä toimintaryhmän jäsenenä ja koiranohjaajana 16 vuotta. Erityisesti valmiusyksikössä työnkuvaani kuului kouluttautuminen selviytymään vaativista ja vaarallisista tilanteista myös maastossa. Uskon, että opinnäytetyössäni heijastuu aiempi kokemukseni kenttätyöstä ennen siirtymistäni opettajan tehtäviin. VATI-koiratoiminnan ja siihen erikoistuneiden koirien tehokkaampi käyttö ansaitsee enemmän huomiota. Pyrittäessä varmistamaan työn tehokkuutta ja turvallisuutta ei esteenä saisi olla se, että erikoiskoulutettu koiranohjaaja sekä koira jää pyytämättä tehtävälle, mikäli se joudutaan hälyttämään tehtävälle kotoa.

On tärkeää muistaa, että paras lopputulos saavutetaan korkeasti koulutetun henkilöstön avulla. Koiran poissulkeminen tehtäviltä, joissa on todennäköistä kohdata vastarintaa, ei tue poliisin voimankäytösäännösten tehokasta toteutumista. Koiran jättäminen voimankäyttövälineiden keinovalikoimasta voi johtaa siihen, että syntyneessä tilanteessa ainoaksi toimivaksi voimankäyttövälineeksi jää ampuma-ase. Tällainen rajaus voi heikentää merkittävästi voimankäytön kohteeksi joutuneen henkilön oikeusturvaa. On selvää, että poliisinkin toimintaa tullaan tarkastelemaan myös siitä näkökulmasta, kuka päätti ja millä perusteella jättää poliisikoira pois tehtävältä.

Kun tarkastelen opinnäytetyön eettistä ulottuvuutta, korostuu keskeisimpänä seikkana syvällinen perehtyminen opinnäytetyön aiheeseen. Opinnäytetyön toteutus on ensisijaisesti suunniteltu tukemaan opiskelijan oppimisprosessia ja edistämään hänen asiantuntijuuttaan, ammatillista kehittymistään ja työelämätaitojaan. Olen noudattanut opinnäytetyön tekemisessä hyvän tieteellisen käytännön mukaisia viittauskäytänteitä, mikä varmistaa alkuperäisten lähteiden asianmukaisen käsittelyn. Lisäksi olen kiinnittänyt erityistä huomiota työn julkisuuteen salassapitosäännösten puitteissa (Arene ry 2020, 17–21)

Liite 1

Opetussuunnitelma, Partiokoiranohjaajan jatkokurssi VATI, erikoistuminen

Sisältää turvaluokiteltua aineistoa.

Luokitteluperuste: Suojaustaso IV. JulkL (621/1999) 24.1§:n 5 k.

11 LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Luettu 15.10.2023 osoitteessa:

[AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPINNÄYTETÖIDEN EETTISET SUOSITUKSET 2020.pdf \(arene.fi\)](#)

Bloomin taksonomia. Luettu 9.9.2023 osoitteessa www.mit.jyu.fi

Hannula Heikki. 2020. Arviointi opettajan työssä. Power Point esitys. Hämeen ammatti korkeakoulu. Ammatillinen opettajakoulutus. Luettu 5.5.2023

Iltalehti. Näin haulikkomies huijasi poliisia. Luettu 2.3.2023 osoitteessa:

http://www.iltalehti.fi/uutiset/201010160194813_uu.shtml

Iltasanomat. Poliisi esti aseellisen ryöstön Liedossa. Luettu 6.8.2023 osoitteessa:

www.is.fi.

Intra.tuve.fi/poliisi/henkilöstöasiat/työterveys. Luettu 30.8.2023

Kaleva. KKO tuomitsi mielenterveyspotilasta ampuneen poliisin. Luettu 28.2.2023 osoitteessa: www.kaleva.fi.

Koli Hanne 2017. Innoita oppimaan. Miten luoda oppimiselle mahdollisuuksia ja tehdä oppimisesta mukaansatempaavaa. House of Leading & Learning Oy

Korkeakoulujen saavutettavuuskriteeristö. Luettu 29.10.2023 osoitteessa:

<https://esok.fi/saavutettavuuskriteeristö>

Laakso M. YouTube opetusvideo 2021. Ohjeita ja sovellusvinkkejä videoiden tekijälle. Katsottu 23.9.2023 osoitteessa: <https://www.youtube.com/watch?v=s3IkXVIN4vs>.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019

Laki poliisin hallinnosta 1§, 4§, 16§

Laki poliisin hallinnosta 110/1992 4§

Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta 21.5.1999. JulkL(621/1999) 24.1 §:n 5 k.

Lonka Kirsti. 2014. Oivaltava oppiminen. Kustannusosakeyhtiö Otava.

Ohje. Partiokoiran jäljestämisen käyttöönottokoe. Luettu 10.12.2023 osoitteessa:

\\intermincore.root\POL\$\DFS1704\Projekt\pkohmlgupolpop

Opetushallitus 2021. E-oppimateriaalin laatukriteerit. Luettu 6.4.2023 osoitteessa:

<https://www.oph.fi/fi/julkaisut/e/-oppimateriaalin-laatukriteerit>.

Oppimateriaalin digitaalinen saavutettavuus Poliisiammattikorkeakoulussa POL-2023-51383

Paane-Tiainen Tuulia. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki. Oy Edita Ab.

Poliisiammattikorkeakoulu, ammatillinen täydennyskoulutus, opetussuunnitelma 2022.

Partiokoiranohjaajan erikoistumisopinnot POL-2020-38160. Poliisikoiralaitos. Luettu 15.10.2023 osoitteessa: <https://tuve.fi/acta>.

Poliisiammattikorkeakoulu, ammatillinen täydennyskoulutus, opetussuunnitelma 2022.

Partiokoiranohjaajan jatkokurssi VATI erikoistuminen POL-2022-146222. Poliisikoiralaitos. Luettu 17.10.2023 osoitteessa: <https://tuve.fi/acta>.

Poliisihallitus 2017. Ohje poliisin operatiivisen kenttötoiminnan perusteet POL-2017-1334.

Liite poliisihallituksen samannimiseen ohjeeseen POL-2017-1334.

Poliisihallitus 2019. Määräys poliisikoiratoiminnan järjestämisestä ID-18382664.

Poliisihallitus 2020. Määräys poliisin vaativien tilanteiden ryhmätoiminnasta POL-2018-12133

Poliisilaki 22.7.2011. 1 luku 3 §.

Poliisilaki 22.7.2011. 1 luku 4 §.

Poliisilaki 22.7.2011. 1 luku 6 §.

Poliisilaki 22.7.2011. 2 luku 17–20 §.

PolStat.poliisi.fi/2022. Poliisin tilastointijärjestelmä.

Rauste-von Wright M., von Wright J. & Soini T. 2003. Oppiminen ja koulutus.

Helsinki: WSOY.

Rikoslaki 19.12.1889. 4 luku 4 §.

Ruohotie P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.

Schoon Adee & Haak Ruud. 2002. K9 Suspect Discrimination:

Training and Practicing Scent Identification Line-Ups. Brush Education.

Tampereen yliopisto 2020. Opetussuunnitelmatyö, linjakas opetus. Luettu 17.10.2023

osoitteessa: <https://www.tuni.fi/tlc/suunnittelu/linjakas/opetus>.

Tasa-arvolaki (609/1986)

Työturvallisuuslaki 738/2002.

Valtioneuvoston asetus poliisista.

Vilka H. & Airaksinen T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. Painos.

Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Yle.fi. Asemies tulitti katolta Hyvinkäällä - kaksi kuoli, 7 loukkaantui. Luettu 2.3.2023

osoitteessa: www.yle.fi.

Åhman Helena & Gustafsberg Harri. 2017. Tilannetaju, päätä paremmin. Helsinki.

Alma Talent Pro.

